Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

הײַנט 10 זײַטען

פּרײַז 15 גראָשען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

№ 264 | Łódź. Niedziela 15 listopada 1931 r. | זונטאג יאהרגאנג | לאָדז, זונטאג ה׳ כסלו תרצ״ב | № 264

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

פּרוּבען צו אוּנרוּהען אין לאָדז

וועגען פוּלשטענדיג אַדוּרכגעפאַלן אַ דאַנק די ענערגישע מיטלען פוּן דער פּאָליצײ

פּרוּבען אַרויסצוּרוּפען אַנטיסעמיטישע עקסצעסען — אַרעסטירט עטליכע אַנטײלנעהמער — פּעראָרדנוּנג פוּן שוּל־קוּראַטאָר וועגען דער שוּל־יוּגענד

אין דער גאַנצער שטאָט פוּלשטענדיג רוּהיג

(א) בעכטען שבת איז אין דער שטאָט געווען אַ בערוּועזע שטימוּנג. די יוּדישע בעפעלקערוּנג האָט זיך גערייכט אויף עפּעס. די טרויעריגע געשעהני־שען אין ווילנע, וואַרשע, קראָקאָ, לעמבערג, לאָמ־זשע האָבען אַזוי שטאַרק געווירקט אויף די געמי־טער, אַז יעדער שאָרך האָט אַרויסגערוּפען אַ בע־אוּנרוּהיגוּנג.

די בערוּועזע שטימוּנג איז אָבער נישט געקומען פוּן דער לוּפט. פאַקטיש איז „עפּעס“ פאָרגעקומען, און נאָר אַ דאַנק די ענערגישע האַלטוּנג פוּן דער פּאָליצײ זענען אַלע פּרוּבען פוּן די כוּליגאַנעס צעשטערט געוואָרען.

די לעצטע טעג האָט דער לאָדזער אַקאַדעמי־שער יוּגענד־קרײז („קאָלאָ מלאָדזשעזשי אַקאַדעמיצ־קיעי“) זיך געווענדעט צוּ די יוּגענד־אָרגאַניזאַציעס זײ זאָלען מיטווירקען און אַנטײלנעהמען אין אַנטי־יוּדישע עקסצעסען אין אוּנזער שטאָט.

די אָרגאַניזאַטאָרען האָבען בעשלאָסען אויס־צוּנוּצען דעם שבת׳דיגען טאָג, ווען די יוּדען שפּאַ־צירען אין די גאַסען. צוּ דעם צוועק זאָלען זיין געקומען פוּן וואַרשאָ אַ מחנה אָרגאַניזאַטאָרען פוּן „בראַטניאַ פּאָמאָץ“. די אַוואַנטוּרע האָבען זײ גע־וואָלט אָנהייבען.

שבת 5 פאַרנאַכט

פּוּנקט אַרוּם פינף אָוונד, האָבען זײ געוואָלט אויסהאַקען די שויבען פוּן די יוּדישע געוועלבער און שלאָגען די יוּדישע דוּרכגעהער.

וועגען די דאָזיגע פאָרבערײטוּנגען האָט זיך דערוואוּסט די פּאָליצײ, וועלכע האָט אָנגענוּמען אַלע

פאָרהיטוּנגס־מיטלען

פוּן מיטאָג אָן איז אין דער שטאָט פאַרשטאַרקט געוואָרען די פּאָליצײ־שמירה. אַלע עפענטליכע לאָ־קאַלען זענען בעוואַכט געוואָרען מיט פּאָליצײ, אין די הינטער־גאַסען זענען אַרוּמגעריטען רייטער־פּאָליצײ און געהיטען די אָרדנוּנג.

נישט קוּקענדיג אויף דער שטאַרקער פּאָליצײ שמירה, האָבען דאָך די כוּליגאַנעס געפּרוּבט די כּוחות.

פינף פאַרנאַכט האָט זיך אויף רוּג פּיעטרי־קאָווער און מאַניוּשקי פאַרזאַמעלט אַ מחנה פוּן עטליכע הוּנדערט מאַן, יוּגענדליכע און עלטערע און מיט אַ געשרײ „שלאָגט די יוּדען“ געלאָזט

שטעקענס אין גאַנג

אויף די קעפּ פוּן די דוּרכגעהענדע יוּדען.

באַלד איז אָנגעקוּמען אַ גרעסערע פּאָליצײ־אָפּ־טײלוּנג, וועלכע האָט די כוּליגאַנעס פוּנאַנדערגעטרי־בען און דערביי צוויי שלעגערס אַרעסטירט.

אַרוּם 6 אָוונד, איז אוּנזער רעדאַקציע אַלאַר־מירט געוואָרען, אַז אויף רוּג שיענקעוויטשאַ און טראַוגוטאַ שלאָגט מען יוּדען, די רעדאַקציע האָט באַלד דערוועגען טעלעפאָניש זיך פאַרשטענדיגט מיט דעפּ. מינצבערג, וועלכער האָט באַלד אינטערווענירט אין דער פּאָליצײ־קאָמענדע.

אוּנזער מיטאַרבייטער, וועלכער איז באַלד אַ־וועק אויפ׳ן אָנגעוויזענעם אָרט, האָט זיך דערוואוּסט אַז אויף מאַניוּשקי און שיענקעוויטשאַ האָבען זיך פאַרזאַמעלט כוּליגאַנעס און אַנדערע טוּנקעלע פּער־זאָנען, וואוּ זײ האָבען געמאַכט פאַר־יידענע אַנטי־סעמיטישע אויסרוּפען און פאַרשעפּעט די יוּדישע דוּרכגעהער.

אַ דאַנק די

באַלדיגע אינטערווענץ פוּן דעפּ. מינצבערג

איז אָנגעקוּמען אַ גרעסערע אָפּטײלוּנג רייטער־פּאָליצײ, וועלכע האָט די כוּליגאַנעס פוּנאַנדערגע־טריבען, די פּאָליצײ האָט דערביי אַרעסטירט צוויי פּערשוינען, וועלכע זענען באַלד איבערגעשיקט גע־וואָרען צוּ דער דיספּאָזיציע פוּן אויספאָרשוּנגס־ריכטער.

אַ דאַנק די ענערגישע אַקציע פוּן דער פּאָליצײ איז נישט געקוּמען צוּ גרעסערע עקסצעסען.

ביז שפּעט ביינאַכט איז די זיכערקייט אָפּגע־היטען געוואָרען פוּן סטאַראָסטע דיכטאַלעוויטש און פוּן פּאָליצײ־קאָמענדאַנט אינספּעקטאָר ביעדזשעל־סקי.

*

די אוּמרוּהיגע שטימוּנג אין לאָדז האָט געפּי־בען אַן אָפּקלאַנג אין דער פּראָווינץ. דעם גאַנצען אָ־וועגד ביז פאַרטאָג האָט מען פוּן דער לאָדזער סביבה טעלעפאָנירט אין אוּנזער רעדאַקציע צי ס׳איז אמת, וואָס מ׳רעדט וועגען לאָדז.

*

די יוּנגע חברה־לייט האָבען אויך געפּרוּבט אַרויסצוּרוּפען אוּנרוּהען אויף ציגעל־גאַס נעבען דער ווסכאָדנע. דאָס איז זײ נישט געלוּנגען, די פּאָליצײ האָט אַרעסטירט אַ פּערשוין אין אַ סטוּדענטישען היטעל.

אויף קילינסקיעגאָ נעבען דער באַהן־בריק זע־נען דוּרך יוּנגע שקצים צוּשלאָגען געוואָרען די יוּ־דישע יוּנגעלייט אברהם ווישינסקי און חיים מאיר פּזשעוואוּזמאַן.

*

ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער לאָדזער שוּל־קוּראַטאָר אַרויסגעגעבען אַ פאָראָרדנוּנג אין די מי־טעל־שוּלען, אַז די שילער טאָרען זיך נישט בע־ווייזען אין גאַס נאָך 6 אַ זייגער אין אָוונד.

*

די פּוילישע טעלעגראַפען־אַגענטוּר מעלדעט: אין צוּזאַמענהאַנג מיט די ידיעות וואָס די שטאָ־טישע סטאַראָסטווע האָט בעקוּמען וועגען דער אַגי־טאַציע וואָס ווערט געפיהרט דוּרך נישט לאָדזער פאַראַנטוואָרטליכע עלעמענטען צווישען דער שוּל־יוּגענד, וועגען אַרויסרוּפען אַנטיסעמיטישע עקס־צעסען אין לאָדז, האָט די זיכערהייטס־מאַכט, אין פאַרשטענדיגוּנג מיט דער שוּל־מאַכט אָנגענוּמען אַלע פאָרהיטוּנגס־מיטלען נישט צוּ דערלאָזען צוּ שטערען די עפענטליכע רוּה.

אַרוּם 6 אַ זייגער האָט אַ גרוּפּע יוּנגעלייט גע־פּרוּבט אַרויסצוּרוּפען עקסצעסען דוּרך אויסהאַקען די שויבען אין די יוּדישע געוועלבער אויף דער פּיעטריקאָווער גאַס נעבען מאַניוּשקי. די פּאָליצײ האָט צוּטריבען די דעמאָנסטראַנטען און אַרעסטירט 4 פּערשוין, מ׳טיילט אוּנז מיט, אַז די שטאָטישע סטאַראָסטווע איז דעצידירט מיט אַלע מיטלען נישט צוּ דערלאָזען צוּ קיין שוּם אוּנרוּהען.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז נעכטען, שבת קודש געשטאָרבען אין עלטער פוּן
62 יאָהר מיין ליבע פרוי, אוּנזער טייערע און אוּנפאַרגעסליכע מוּטער, שוויגער־מוּטער, גרויסמוּטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע

נ. ע. יטא לאה מאַקרסקי

אשת ר׳ שמוּאל שלום נ״י

(געבוירענע יאַקוּבאָוויטש)

די לויה קוּמט פאָר הײַנט, זוּנטאָג, דעם 15. נאָוועמבער 1931, 12 אַ זייגער בייטאָג פוּן טרויער־הויז, דרעוונאָווסקאַ 13, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפבטרויערנדע הינטערבליבענע.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז נעכטען שבת קודש גע־שטאָרבען אין עלטער פוּן 68 יאָהר

נ״ע גיטעל אשת ר׳ וואָלף זאב ז״ל

ווײַנבערג

(געבוירענע גליקסמאַן)

די לויה קוּמט פאָר הײַנט, זוּנטאָג, דעם 15 נאָוועמבער 1931, 1 אַ זייגער בייטאָג פוּן טרויער־הויז ייאוּלטשאַנסקאַ 43, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

צוּ פאַרדינגען

3 צימער

און קוּך, פראָנט

אויף נאָוואָמיעסקאַ גאַס נאָהענט פוּן פּלאַץ וואָל־נאָשטשי אין אַ מאָדערן הויז. — צוּ ערקוּנדיגען זיך טעלעפאָניש 125-01

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אוּנזער לאַנגיעריגער מיטגליד

נ. ע. העניך פּאַקוּלאַ

די לויה קוּמט פאָר הײַנט, זוּנטאָג, 1 נאָכמ. פוּן שפּיטאָל „אוּניטאַס“, פּוּסטאַ 19. מיר בעטען אַלע מיטגלידער צוּ קוּמען צוּ דער לויה, כדי אָפּצוּגעבען דעם פאַרשטאָרבענעם דעם לעצטען כבוד.

דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע דריקען מיר אויס דעם טיפסטען בײלייד.

די פאַרוואַלטוּנג פוּן בעקער־צעך אין לאָדז.

נאָך קוּרצע שווערע ליידען איז נעכטען שבת קודש גע־שטאָרבען אין עלטער פוּן 90 יאָהר אוּנזער הייסגעליבטע מוּטער, גרויסמוּטער, אוּרגרויסמוּטער, שוויגערמוּטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע

נ. ע.

שרה ברײַנדעל אשת ר׳ יצחק יהודה ז״ל

האַכמאַן

די לויה קוּמט פאָר הײַנט, זוּנטאָג, דעם 15 נאָוועמבער 1931, 12 אַ זייגער בייטאָג פוּן טרויער־הויז מיצקעוויטשאַ 3, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

פאַר מאָגענליידענדע

ראַבאַרבער־ווײַן (כשר)
פּעפּסין־ווײַן

אין פּרימאַ קוואַליטעט

צוּ בעקוּמען אין דער ווייַנהאַנדלוּנג פוּן

E. SZYKIER

Północna 1, tel. 107-84.

דעם טיפסטען בײלייד דריקען מיר אויס דער שווערגעטראָפענער פרוי, קינדער און ברוּדער פינקעלשטיין צוּליב׳ן טויט פוּן אוּנזער לאַנגיעהריגען מיטגליד און מתפלל

נ. ע. יעקב יוסף

זייט געטרייסט מיט די טראַדיציאָנעלע ווערטער המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די גבאים און פאַרוואַלטוּנג פוּן דער חברה „גמילת חסדים“ בזשעזשינער 15

דר. מ. וואָלפסאָן

האָט זיך איבערגעצויגען

נאַרוּטאָוויטשאַ (דזשעלנאַ) 2

טעלעפאָן 128-83

נעמט אָן פוּן 5 — 7 נאָכמיטאָג

קעכער

אויף דער מאַשין ווערען אויסגענייט

שרוּדמיעסקאַ 8.

אַנ׳אָרט צוּ שלאָפען

פאַר 1 אָדער 2 יוּנגעלייט

איז אָפּצוּגעבען פוּן זאָפאָרט. — צוּ ע. פּאָהרען

פּיעטריקאָווער 33, אויפ׳ן 2. הויף, פּאַרטער

שטורמישע מאמענטן ביים בריסקער פראצעס

טראמפטשינסקי און קארפאנטי אלס עדות

וו אַ ר ש אָ, 12. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט). דער ערשטער עדות איז פרייטאָג גע־וועזן הענריק מאַיעווסקי, אַ קרעמער אויף דזיעלנע גאַס 86.

ער דערציילט וועגן די בלוטיגע געשעהע־נישען פון 14־טען סעפטעמבער אין די אַלעיען, אין דעם דאָזיגען טאָג פאַרנאַכט, האָט ער אונטער־געהערט אַ געשפרעך פון 4—5 יונגעלייט, איינער פון זיי האָט געזאָגט.: „מיר האָבען זיי היינט גוט אָנגעלערנט". אַ צווייטער האָט געזאָגט: „יוזשעק האָט גוט געטון, וואָס ער האָט געוואָרפען די באָמ־בע", „אויב זיי וועלען ווייטער ווילדעווען, וועט מען דערלאַנגען נאָך"...

דער צווייטער עדות איז דער קאָמיסאַר פון דער פאָליטישער פאָליציי פאַלקאָווסקי. ער דערציילט וועגן מיטינג פון 14 סעפטעמבער אין שווייצער־טאָל. ער זאָגט, אַז די אויפהעצענדיגסטע רעדעס האָבען געהאַלטען האָפמאַקל־אָסטראָווסקי (פויערן־פאַרטיי) און שוועטשינסקי (נ.פ.ר.) ער האָט אויך געהערט אַז טיליצקאַ (פ.פ.ס.) האָט געהאַלטען אַ העצערישע רעדע. ראַגאָוויטש (פיאַסט) און אַרצי־שעווסקי (פ.פ.ס.(האָבען געהאַלטען זייער רעדעס אין אַ רוהיגען טאָן. אַרצישעווסקי האָט אויפגעפאָ־דערט דעם עולם, אַז ער זאָל זיך נאָך דעם מיטינג רוהיג פונאַנדערגיין ער איז טאַקע געווען זיכער,. אַז עס וועט דורכגעהן בשלום.

נאָכדעם דערציילט ער ווי עס האָט זיך דאָך פאָרמירט אַ צוג, ווי ער האָט געהערט דעם אויפרייס פון אַ גראַנאַט, ער ווייסט אויך, אַז דעם 9־טען סעפ־טעמבער ווען מען האָט אַרעסטירט באַרליצקין האָט באַרליצקי געשריגען דורכ׳ן פענסטער

„באנדיטען ראַטעוועט!"...

ער האָט אַראָפגעוואָרפען אַ בריוו.

דער דריטער עדות איז די פרוי זשעלינסקאַ, זי איז שוין אויך געווען אַ שטיצפונקט פאַר דער בעשולדיגונג אין פראַצעס פון די בלוטיגע געשעהע־נישען פון 14־טען סעפטעמבער איהר עדות־זאָגען איז בעשטאַנען אין דעם, אַז זי איז געווען אויפ׳ן מיטינג פון שווייצער־טאָל און דאָרט האָבען די רע־דעס אַזוי געווירקט אויף איהר, אַז זי

האָט אנגעהויבען בעטען גאָט,

אַז עס זאָל נישט קומען צו אַ בלוט פערגיסונג. זי האָט אויך איצט געדאַרפט שפּילען אַ וויכטיגע ראָל מיט איהר עדות זאָגען אָבער איצט האָט זי כמעט אַלץ פערגעסען.

קודם כל האָט זי בשום אופן נישט געוואָלט געבען קיין שבועה, הגם, ווי זי האָט דערקלערט איז זי אַ גלויביגע קאַטוילין, די פערטיידיגער זאָגען זיך אָפּ פון דער שבועה־פאָדערונג, נאָכדעם פּרובירט זי עפּעס זאָגען, אָבער סוף כל סוף זאָגט זי נישט מעהר, ווי דאָס, אַז זי איז געווען אויף דעם מיטינג און

זי געדענקט נישט, וואָס אויף איהם איז פאָרגעקומען.

דער פּראָקוראָר פרעגט איהר:

— איהר האָט געהאַט דערציילט, אַז איהר האָט זיך אויפ׳ן מיטינג געשראָקען... וואָס האָט אייך אַזוי געשראָקען?

— די גאַנצע געשיכטע, די גאַנצע אומגעבונג..

— אפשר קענט איהר זיך דאָך דערמאָנען וועל־כע איז געווען די וויכטיגסטע זאַך אויף דעם מיטינג צוליב וועלכער איהר האָט זיך דערשראָקען און גע־בעטען גאָט?

— גענוי געדענק איך נישט, נאָר בכלל האָב איך זיך דערשראָקען...

פּרובירט דער פּראָקוראָר מיט אַ וויץ:

— צי זענט איהר אַ פערהייראַטע?

די עדותטע ענטפערט שנעל:

א, ניין, איך בין — אַ ביוראַליסטקע...

דער אַדוו. בערנסאָן ווענדעט זיך צום עדות:

— צי זענט איהר זיין געווען אויף אַ סך מי־טינגען?

— געווען... ענטפערט זי.

— אָבער אויף גרויסע מיטינגען, אויף מיטינ־גען אונטער׳ן פרייען הימעל זענט איהר שוין געווען?

— ניין — ענטפערט זי — אויף אַזעלכע בין איך נישט געווען.

— נו, אויף אַזעלכע גרויסע מיטינגען, וואו עס שפּילען אויך אָרקעסטערס, וואו עס זענען דאָ פעהנער, זענט איהר געווען?

— ניין, נישט געווען.

— נו, און אפשר האָט איהר זיך צוליב דעם דערשראָקען?

— יאָ, איך בין טאַקע געווען אין איין שרעק... אין זאַל איז הייטערדיג.

נאָכדעם איז אַרויסגעטרעטען אַלס עדות דער קאָמיסאַר קאָנעס, דער

הויפט=אנפיהרער פון די פאליציי־כחות

דעם 14־טען סעפטעמבער אין וואַרשאָ. ער דערציילט וועגן דעם אויפגעריסענעם גראַנאַט, וועגן אַ צוג פון צוויי הונדערט פערזאָן וואָס האָט זיך געלאָזען צו די אַלעיען, וועגן דער טעטיגקייט פון דער פאָ־ליציי כדי פונאַנדערצוטרייבען דעם צוג א״אַזוו א״אַזוו.

איהם ווערען געשטעלט אייניגע פראַגען פון דער פערטיידיגונג וועלכע וויל בעווייזען אַז עס זע־נען נישט געווען אין צוג קיין צוויי טויזענד מענ־שען, אַז אַ קליינע אָפּטיילונג פון דער פאָליציי איז געווען בכוח לכתחילה נישט צו דערלאָזען צום צוג.

נאָך איהם טרעט אַרויס דער קאָמיסאַר טשער־נישעווסקי, ער האָט אין יענעם טאָג אָנגעפיהרט מיט דער רייטער־אָפּטיילונג. ער גיט נישט צו קיין ביינעס. ער דערציילט נאָר, אַז די פאָליציי האָט אַטאַ־קירט דעם צוג פון היגטען, ווייל פון פאָרענט זענען געגאַנגען פרויען, ער דערציילט אַז די ערשטע האָ־בען געשאָסען די דעמאָנסטראַנטען.

נאָך דעמדאָזיגען עדות ווענדעט זיך דער אַד־וואָקאַט שטערלינג צום געריכט אין נאָמען פון דער גאַנצער פערטיידיגונג אַז דאָס געריכט זאָל

דערלויבען ארויסרופען א רייה נייע עדות

מיליטער־לייט וועלכע דאַרפען דערציילען ווי אַזוי די רייטער־פאָליציי האָט זיך געלאָזט גאַלאָפּ אין צוג אַריין, און עס איז אַפילו נישט געגעבען געוואָרען דעם עולם קיין מעגליכקייט זיך פונאַנדערצוגיין.

דאָס געריכט וואַרפט אָפּ די ווענדונג פון דער פערטיידיגונג.

דער סטאַראָסטע פון טאָרן דערציילט וועגן אַ מיטינג און

א דעמאנסטראציע אין טארן,

וועלכע איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך די נ.פ.ר. די פאָליציי האָט נישט געוואָלט דערלויבען צו דער דעמאָנסטראַציע, עס איז אויסגעבראָכען אַ גע־שלעג. די דעמאָנסטראַנטען הויפּטזעכליך פ.פ.ס׳אָווי־צעס, האָבען אַטאַקירט די פאָליציאַנטען. דער סטאַ־ראָסטע גופא האָט בעקומען דריי וואונדען אין קאָפּ. 59 מאַן זענען אַרעסטירט געוואָרען, אַלע פ.פ.ס.אָווי־צעס מען האָט אָפּגענומען ביי טייל אַרעסטירטע דע־וואָלווערען עס איז נאָכדעם פאָרגעקומען אַ פּראָצעס אויף וועלכען עס זענען פערמשפּט געוואָרען 7 פּער־זאָן פון 6 חדשים ביז 2 יאָהר טורמע.

עס טרעטען אַרויס נאָך אַ רייה עדות צווישען זיי דער פאָליציי־פּשאָדאָווניק טשעכלאָוו פּערסאָן, וועלכער דערציילט אַז דער עולם אויפ׳ן מיטינג פון ביאַלאָוויעזש האָט געשריען אַנ׳אויפהעצעטער:

— כאַפּט שטעקענס, דרענגער און בעפאַלט די פאָליציי!...

עס זענען געווען געשרייען וועגן אויפשניידען די בייכער א.אַ.וו.

— צי האָבען די דעמאָנסטראַנטען אַרויסגעווי־זען אַ ווידערשטאַנד ביים פונאַנדערטרייבען? — פרעגט די פערטיידיגונג.

— ניין. .ענטפערט דער עדות.

דער עדות יוזעף מויד, טאַרנאָווער פּאָליציי־קאָמענדאַנט דערציילט וועגן דער טעטיגקייט פון פ.פ.ס. אין טאַרנאָווער געגענד,. ער דערציילט אויך וועגן אַ מיטינג, אויף וועלכען עס האָט גערעדט וויטאָס, וועגן דעם, אַז מען וועט פּילסודסקין אַראָפּזעצען פון טראָן.

— פון וועלכען טראָן?... — פרעגט די פער־טיידיגונג.

דער עדות ענטפערט נישט.

פאָליציי־פּשאָדאָווניק פראַנצישעק אָקאָ דער־ציילט וועגן וויטאָסעס רעדע ,אין וועלכער ער זאָל האָבען געזאָגט די „שרעקליכע" ווערטער:

ווער עס זיצט אויף אַ האַרמאַט, וועט אַרויס געטראָגען ווערען אויף אַ מיטה

דער פויער פראַנצישעק כוינדאָרף דערציילט, אַז ער האָט בעקומען אין טאַרנאָוו עפּעס אַנ׳אויפ־רוף ער האָט איהם אַוועקגעגעבען אַפילו נישט אי־בערלעזענדיג. שפּעטער איז געקומען אַ פאָליציאַנט און איהם געוויזען אַנ׳עהנליך פאַפּיר און געפרעגט צי ער האָט אויך אַזעלכעס געהאַט, ער האָט בעשטע־טיגט אַז יאָ.

אַדוו. שורליי: — פון וואָס האָט איהר דער־קענט די עהנליכקייט?

— ווייל עס איז געווען געדרוקט.

— געלייענט האָט איהר דעם אויפרוף?

— ניין.

די זעלביגע געשיכטע חזר׳ט זיך איבער מיט נאָך פיער פויערים־עדות. אַדוואָקאַט נאָוואָדוואָר־סקי נעהמט אַרויס פון זיין טעקע דאָס ערשטע בעס־טע שטיקעל פּאַפּיר און פרעגט:

— איז יענער אויפרוף געווען עהנליך צו דעם?

— יאָ, עהנליך, (אַלע לאַכען. דער פּראָקוראָר בעט נאָוואָדוואָרסקין ער זאָל נישט הויך מאַכען).

דער פּאַרזיצער פרעגט וויטאָס׳ן צי וויל ער עפּעס דערקלערען.

— איצט גאָרנישט, ענטפערט וויטאָס.

ה׳ טשאָלקאָש שרייט ד[illegible] אויס:

אין בריסק האָט מען געדאַרפט אַזוי פרעגען

נישט איצט.

דער פּאַרזיצער רופט ה׳ טשאָלקאָש׳ן צו אָרד־נונג.

עס זענען אויסגעהערט געוואָרען נאָך עטליכע עדות, און דערמיט איז שוין פערענדיגט געוואָרען דאָס אויסהערען אַלע בעשולדיגונגס־עדות.

וו אַ ר ש אָ, (טעלעפאָניש) דער היינטיגער טאָג אין פּראָצעס האָט זיך אָנגעהויבען דער פער־הער פון די פערטיידיגונגס־עדות. ס׳זענען אויסגע־געהערט געוואָרען דער געוו. סיים־מאַרשאַלעק טראָמפּטשינסקי און דעפּ. קאָרפאַנטי, דער ערשטער ניט ערקלערונגען דער עדות טראָמפּטשינסקי.

דער פּאַרזיצענדער ווענדעט זיך צו די פער־טיידיגער און פּראָקוראָר:

— צי בעפרייען די צדדים דעם עדות פון אַ שבועה.

אדוו. נאָוואָדוואָרסקי: מיר בעטען דער עדות זאָל שווערען.

דער עדות גיט אָפּ די שבועה און דאַן הויבט זיך אָן דער פערהער.

אַדוו. נאָוואָדוואָרסקי, אפשר וועט דער עדות זאָגען דעם געריכט, וואָס פאַרא פּאָליטישע סיטואַציע איז געווען אין סיים אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן בילדען פון „צענטראָלעוו".

עדות: איך ווייס נישט גענוי, דאָס איז נישט געווען קיין פאָרמאַציע אויפ׳ן סיים־געביט ס׳האָט זיך געהאַנדעלט וועגן ציגורייטען די נייע וואהלען

— צי זענען די ריכטונגען וואָס האָבען גע־בילדעט דעם „צענטראָלעוו" סאָלידאַריש אַרויס־געטרעטען אין אַלע פראַגען אין סיים.

— ניין.

— ווייס וויסט איהר וועגן קראָקאָווער קאָנגרעס?

— איך ווייס נאָר פון די צייטונגען.

— ווי איז געווען דער פאָליטישער צוזאַ־מענשטעל אין יאָהר 1928 און 1929.

— דער נאַציאָנאַלער קלוב צוזאַמען מיט די לינקע האָבען געהאַט אַ מעהרהייט.

— פאַרוואָס האָבען די לינקע געהערט צו דער אָפּאָזיציע.

— זיי האָבען מיר דאָס נישט געזאָגט, איך געהער נישט צו די לינקע, יעדענפאַלס דערפאַר ווייל די רעגירונג האָט נישט ועספּעקטירט דאָס רעכט.

— למשל?

— די קאָנסטיטוציע איז פערטייטשט געוואָרען נישט לאָיאַל, אין דער קאָנסטיטוציע איז פער־האַן אַ פאָרשריפט, אַז דער סיים קען דורכ׳ן מלוכה־פּרעזידענט אָפּגעלעגט ווערען אָבער מוז אויף אַ פאָדערונג פון איין דריטעל דעפּוטאַטען צונויפגערופען ווערען. צוויי מאָל איז דער סיים פונאַנדערגעלאָזט געוואָרען, צוליב וואָס איך האָב געמוזט אַלס מאַרשאַלעק פון סענאַט, פּראָטעס־טירען

נעגען פערגוואַלדיגען די קאָנסטיטוציע

ווייטער איז פערהאַן אַ פאָרשריפט, אַז אַ מיניסטער דעמיסיאָנירט אויף דעם פערלאַנג פון סיים. ס׳האָט זיך דעמאָלט געהאַנדעלט וועגען צוויי מיניסטאָרען, וואָס האָבען בעקומען אונצוטרוי־וואָ־טומס פון סיים און אויף צוזאַמענגענס זענען זיי נאָ־מינירט געוואָרען אין דיזעלבע רעסאָרטען. די רע־גירונג האָט אַזוי־אוים נישט רעספּעקטירט דאָס גע־זעץ.

— צי ווייסט איהר וועגען געוואַלד־פּאַלען, וועלכע האָבען אויפגערייצט די פּאָליטיקער.

— אויב איך פערשטעה גוט די פראַגע, האַנ־דעלט זיך וועגען פערברעכענס, וועלכע זענען בכיו נישט פערפאָלגט געוואָרן, איך האָב עטליכע מאָל וועגען דעם אינטערפּעלירט און נישט בעקו־מען קיין ענטפער, דעם 11 יולי 1928 האָב איך געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער איך האָב קאָנ־סטאַטירט, אַז דאָס געזעץ ווערט נישט רעספּעק־טירט, איך האָב ציטירט 4 פערברעכענס, וועלכע זענען לויט מיין מיינונג נישט בעשטראָפט געוואָ־רען, אנדערשוואו ווערען בעאַמטע דערפאַר בע־שטראָפט, אזא פאָרוואורף וואָלט איך לייכטזיניג נישט געמאַכט. די אויספאָרשונגס מאַכט, פּראָקוראַ־טור און רעגירונגס־ריכטונגען זענען דענערווירט געוואָרען ווען מ׳האָט ווענען די דאָזיגע אויספאָר־שונגען גערעדט. איך האָב בעשלאָסען אליין צו פיהרען די אויספאָרשונג. ס׳האָט זיך אָנגעהויבען דערפון, אַז 11 פערזאָן אין מונדירען זענען גע־פאַלען ..

פּאַרזיצער: מיר ווייסען וועגען דעם...

עדות: איך האָב דערויף בעוויזען.

אַדוו. אייבאַאָוויטש: צי זענען די אָפּאָזי־ציאָנעלע ריכטונגען געווען איבערצייגט, אַז ס׳וועט נען פאָרגעקומען

נישט קיין גאַנץ ריינע וואהלען

עדות: וועגען דעם ווייסען אַלע.

צי האָט דאָס העכסטע געריכט אין די אור־טיילען דאָס בעשטעטיגט.

— פערשטענדליך.

— צי האָט דער צענטראָלעוו געשטעלט דער רעגירונג פאָרוואורפען וועגען ביודזשעט־איבער־שרייטונגען.

— יאָ.

פּאַרזיצער: די אָנגעקלאָגטע אליין האָבען שוין וועגען דעם גענוג גערעדט.

אדוו. איינבאַאָוויטש: מיר ווילען אָבער, אַז דער עדות זאָל אויך זאָגען וועגען דעם, וואָס ער ווייסט.

פּאַרזיצער: אָבער דאָס געריכט גלויבט פיל־שטענדיג די אָנגעקלאָגטע.

אַדוו.: אויב אַזוי וועל איך נישט פרעגען. איך וועל פרעגען מיט אנדערש. צי האָט מען אי,

(ווייטער זעה 4־טע זייט).

האָסט נישט קיין אַנדערן אויסוועג!

היינט ביי אלע געשעפטען קענסטו נאָר פערליי־ען, אָבער ווען דו קויפסט א לאָס אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

ב. וויינבערג, פּיעטריקאווער 42

פיליע: פּיעטריקאווער 163 (רוג אננא)

קענסטו רוהיג די שלעכטע צייט פערברענגען, ווייל יעדער צווייטער לאָס מוז געווינען. אלזא איילט, די צייט איז קורץ! כל הקודם זכה! די ציהונג קומט פאָר דעם 19. און 20. ד. ח.

געדענק אונזערע גליקליכע אדרעסען:

נאָר פּיעטריקאווער 42, פיליע: פּיעטריק. 163

אכטונג, ביר־האלען=בעזיצער!

מיר מאכע בעקאַנט אונזערע מיטגלידער און נישט־מיטגלי־דער, אז אונזער געעה־מער פרעזעס

ה׳ יענקעל רייכמאן,

קומענדיג פון ווארשאָ פון מיניסטעריום, וואו ער האָט אינטער־ווענירט וועגען די וואוינונגען און קוכען, בעטען מיר אלע פער־אינטערעסירטע מיטגלידער און נישט־מיטגלידער אין זייערע איי־גענע אינטערעסען זיך צו מעלדען צום פרעזעס ה׳ רייכמאן טעגליך פון 4—6 נאָכמ. ס׳ווערט אויך געמאָלדען אלע מיטגלידער און נישט־מיטגלידער, אז דער נייער ביר־שענקער־פאַריין ערלעדיגט אלע ארט ביטעס און רעקורסען אומזיסט, ווי אויך ווערען ארויסגעגעבען האנדעלס־און אקציז פּאַטענטען.

אין אלע אַנגעלעגענהייטען בעטען מען זיך צו ווענדען צום פרעזעס ה׳ י. רייכמאן, נאַרוטאָוויטשא 40.

6773 די פערוואַלטונג.

אכטונג!

געזוכט ווערען אַגענטען

צו פערשפרייטען אין פוילען א זעהר גאנגבאַר ארטיקעל נויטיג אין יעדען הויז, ביי וועלכען עס קען פערדינט ווערען 100 זל. און מעהר וועכענטליך.

די פירמע שטעלט אָן געגען פּראָווזיע אָדער געגען פעסט־געהאַלט. עס דאַרף בייגעלעגט ווערען אַ פּאָסט־מארקע פאַר 60 גר. און אַ גענויער צוריקאדרעס אויף ענטפער.

מיט אָפערטען נור שריפטליך קען מען זיך ווענדען אי יודיש, פראַנצויזיש, פויליש, דייטש, רוסיש אָדער שוועדיש צו דער פירמע:

L. M.

3 RUE PETION 3

PARIS XI.

אווענד־קורסן פאר ארטאדאקסישע יוגענד אין לעהר־אנשטאלט

פון ל. פּאסטערנאק

פּעטריקאווער 18 טעלעפאָן 16־157

מיר מאַכען בעקאַנט, אז פון 15/XI ד. י. ווע״ט ערעפענט

אווענד־קורסען פאר ארטאדאק־סישע יוגענד

קאָנצעסיאָנירט דורכ׳ן שול־ראַט.

דער ערשטער קורס (A) נעמט אַרום: פּויליש, דייטש און רעכנונג לויט ענטהאַלט פון IV און V קלאַס.

איינשרייבונגען קומט פאָר אין שול־קאַנצעלאַריע פּיעטרי־קאָווער 18 פון 7 ביז 10 אָווענד.

ר״זען צוגענגליכע. די ליישונג.

ענדעקעס ווערען נישט מיד

אנטיסעמיטישע אונרוהען אין פויזען, לאמזשע, סאסנאוויץ, פרושקאוו, נאוואגרודעק.—צוליב זיכערהייטס־מיטלען געשלאסען די לאמזשער ישיבה. — אויסגעהאקט די שויבען אין סאסנאוויצער שוהל. — פאליציי האט אומעטום ליקווידירט די עקסצעסען.—וואס איז פארגעקומען אין קראקא

פּראָטעסט־מיטינג אין אמעריקא געגען אנטי־יודישע ענדעקישע עקסצעסען

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). 11 אַ זייגער אינדערפריה איז פאָרגעקומען אַ גאָטעסדינסט אין דער קירך אויף דער קראַקאָווער פּאָרשטאָט נאָך דעם סטודענט וואַצלאַווסקי. ס׳זענען אָנוועזענד געווען זיבען טויזענד מאַן.

נאָך דער תפילה האָט דער עולם געפּרובט איינאָרדנען אַ דעמאָנסטראַציע, מ׳האָט געמאַכט פערשיידענע אַנטיסעמיטישע אויסרופען, די פּאָליציי האָט נישט דערלאָזט צו דער דעמאָנסטראַציע.

בעת דער גאָטעסדינסט האָט די פּאָליציי געמאַכט אַן׳אָבלאַווע אויף די וואָס האָבען זיך געדרעהט אויף די גאַסען נעבען דער קירך, דאָרט זענען פערהאַלטען געוואָרען דרייסיג מאַן פון דער אונטערוועלט וועלכע האָבען זיך שוין געהאַט אָנגעגרייט קוילבערלעך, זעקלעך, אויף צו ראַבירען, זיי זענען אַלע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין קאָמיסאַריאַט.

אין אינסטיטוט פאַר פּאָליטישער ווירטשאַפט, איז די גאַנצע צייט געווען רוהיג, ווייל די יודישע סטודענטען זענען נישט געקומען צו די לעקציעס, היינט זענען די יודישע סטודענטען געקומען און די ענדעקעס האָבען זיי געפּרובט אַרויסוואַרפען. דער דירעקטאָר האָט אינטערווענירט, דעמאָלט זענען די פּוילישע סטודענטען אַוועק פון דער שול, דער רעקטאָר האָט דעריבער ערקלערט, אַז ער שליסט די שול ביז דאָנערשטאָג.

אין דער מלוכהשער טעכנישער שול אויף כמיעלנאַ גאַס געפינט זיך איין איינציגער יודישער סטודענט יצחק איינפעלד, היינט איז ער בעפאַלען געוואָרען און איז אַזוי שווער צושלאָגען געוואָרען אַז מ׳האָט איהם געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאַל.

אין אָוונט זענען אויף וויעלקאַ און זלאָטע אַ גרופּע סטודענטען בעפאַלען די דורכגעהענדע יודען און זיי צושלאָגען, פּאָליציי האָט גלייך ליקווידירט דעם אָנפאַל.

וואַרשאַ, 14. (יט״א טעלעפאָניש). דער צענטראַל־קאָמיטעט פון די יודישע אַקאַדעמיקער האָט אַרויסגעלאָזט אַן׳אויפרוף צו די יודישע סטודענטען, אַז זיי זאָלען רוהיג און ווירדיג פערטיידיגען די רעכט פון די יודישע אַקאַדעמיקער. אין דעם אויפרוף ווערט אָנגעגעבען, אַז בעת די עקסצעסען זענען פערוואונדעט געוואָרען עטליכע הונדערט יודישע סטודענטען, דערונטער פיל שווער.

וואַרשאַ, 14. (יט״א טעלעפאָניש). די פעראייניגטע יודישע אינזשיניר׳ען האָבען אויף אַ ספּעציעלע פערזאַמלונג אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די אַנטי־יודישע עקסצעסען.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די זיכערהייטס־מאַכט שטעלט איצט צונויף אַ גענויע רשימה פון די סטודענטען, וועלכע זענען אַרעסטירט געוואָרען בעת די לעצטע געשעהענישען, צוליב דעם וואָס די דאָזיגע סטודענטען האָבען נישט מעהר קיין רעכט פון אַקאַדעמיקער פערלירען זיי אויך דאָס רעכט פון הנחות און פּראָלאָנגאַציעס אין מיליטער־דינסט.

זיי אַלע זאָלען גלייך גערופען ווערען אין מיליטער. אַזעלכע סטודענטען זענען פעראַן 90 קריסטען און 40 יודען.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט האָט קאָנפיסקירט אַ פּלאַקאַט פון דער ענדעקישער יוגענד וועלכער האָט גערופען אַנטיילצונעהמען אין דע־גאָטעס־דינסט נאָך דעם סטודענט וואַצלאַווסקי.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער צ.ק. פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אין פּוילען האָט פערעפענטליכט אַ רעזאָלוציע אין וועלכען די אַרבייטערשאַפט ווערט גערופען זיך נישט לאָזען אַריינציהען אין דעם ווירבעל פון אַנטיסעמיטישער העצע.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש). דער רעקטאָר פון וואַרשעווער אוניווערזיטעט האָט נעכטען אויפגענומען דעלעגאַציעס סיי פון די ענדעקישע און סיי פון די יודישע סטוד. דער רעקטאָר האַלט זיך ווייטער ביי ס׳זייניגע אַז די לעגאַליזירטע סטודענטישע אָרגאַניזאַציעס אויפ׳ן אוניווערזיטעט סיי דער קריסטליכער „בראַטניאַ פּאָמאָץ" און סיי די „געגענזייטיגע הילף" פון די יודישע סטודענטען דאַרפען אַרויסגעבען בערוהיגענדע אויפרופען צו זייערע מיטגלידער, נאָכדעם ווי די דאָזיגע אויפרופען וועלען זיך בעוויזען וועט מען קאָנען אָנהויבען רעדען וועגען בענייען די למודים. די פאָרשטעהער פון „בראַטניאַ פּאָמאָץ" ווילען אָבער ווייטער בשום אופן נישט מסכים זיין אויף אַרויסגעבען דעם בערוהיגונג־אויפרוף צו זייערע מיטגלידער.

צוליב דעם האָבען זיך די אונטערהאַנדלונגען מיט די ענדעקעס געענדיגט מיט גאָרנישט.

אין ווילנאַ

ווילנאַ, 14. (טעלעפאָניש). אין ווילנאַ איז דער טאָג אַריבער אין אַלגעמיין רוהיג. די ענדעקישע סטודענטען פיהרען איצט אַן׳אַנדער טאַקטיק, זיי מאַכען נישט קיין דעמאָנסטראַציעס נאָר געהען אין גרופּען פון 5 ביז 6 פּערזאָן און בעפאַלען די דורכגעהענדע יודען. די פּאָליציי פאָהרט אַרום אויף אויטאָמאָבילען, און ליקווידירט יעדען פּרוב פון אָנפאַלען.

אין אָוונט האָבען זיך די ענדעקעס פערזאַממעלט אויף אַ מיטינג, זיי זענען פונאַנדערגעטריבען געוואָרען דורך טרעהרען־באָמבעס.

די יודישע טעאַטערס שפּילען נישט, די פּוילישע טעאַטערס און קינאָס זענען אָפען, אָבער פּוסטעווען.

דער געזונד־צושטאַנד פון ד״ר ווײנרייך האָט זיך פערבעסערט, זיין רעכט אויג איז נאָך אַלץ אָבער אין געפאַהר.

דער ווילנער וואָיעוואָדע האָט אויפגענומען דעם קאָרעספּאָנדענט פון ניו־יאָרקער „פאָרווערטס" קופּער, און איהם ערקלערט, אַז די מאַכט האָט אָנגענומען אַלע מיטלען, אַז די אונרוהען זאָלען זיך נישט איבערחזרן.

אין ווילייקע עטליכע קילאָמעטער פון ווילנא זענען געמאַכט געוואָרען פּרובען אַרויסצורופען אַנטיסעמיטישע אונרוהען. די אָרטיגע פּאָליציי איז געווען צו שוואַך זיך אַקעגענצושטעלען און גענומען די הילף פון מיליטער, די אונרוהען זענען דערשטיקט געוואָרען, די יודישע בעפעלקערונג לעבט אין שרעק.

דאָסזעלבע איז אויך פאָרגעקומען אין אָשמאַני.

ראָס קרייז־געריכט האָט בעשלאָסען צו שליסען די ענדעקישע צייטונג „דזשענניק ווילענסקי".

דער ווילנער סטאַראָסטע איז אַ״אַפּ אין דימיסיע.

ווילנא, 14. (טעלעפאָניש). די קבורה פון אומגעקומענעם פיהרער פון די ענדעקישע סטודענטען איז פאָרגעקומען ערשט היינט פריה. עס איז געקומען אַ געוואַלדיג גרויסער עולם, נאָך דער קבורה האָט זיך דער עולם אַרויסגעלאָזען מיט אַ מאַניפעסטאַציע ביים „טעליאַטניק" אין זי פערהאַלטען געוואָרען דורך דער פּאָליציי.

אַ טייל ענדעקישע סטודענטען האָבען אויפגעבראָכען דעם אייזערנעם טויער פון סאַפּיאָרען־פּולק און אין יעקאַטערינען־סקווער אָפּגעהאַלטען אַ מיטינג. ער איז צעטריבען געוואָרען, אַ צווייטער טייל איז אַוועק דעמאָנסטרירען איבער דער מיצקעוויטש־גאַס. זיי האָבען געמאַכט אַ מהומה, [illegible] גאַס, אָנגעהויבען האַקען שויבען, שלאָגען פערבייגייער א.ד.גל. פּאָליציי האָט אַראָפּגעבראַכט פייערלעשער און מיט קישקעס וואַסער צעטריבען דעם עולם. פּאָליציי האָט זיך אויך בענוצט מיט שטינק־באָמבעס. טייל ענדעקעס האָבען אַרומגערינגעלט די יודיש־וועלטליכע פּרוג־שול און געוואָלט דאָרט מאַכען אַ חורבן מיט׳ן אויסרייד, אַז מען האָט פון דאָרט געוואָרפען שטיינער. פּאָליציי האָט דעם עולם כוליגאַנעס פונאַנדערגעטריבען.

* * *

די אוניווערזיטעט־מאַכט האָט געמאָלדען אַ נייע אויפנאַהם, עס וועט׳ען אויך רעגיסטרירט די געליטענע סטודענטען.

* * *

אין קהלה זענען שוין רעגיסטרירט 100 געליטענע. די אַלגעמיינע צאָהל געליטענע יודען ווערט געשאַצט דורך דער קהלה אין 250 פּערזאָן.

* * *

די קהלה האָט בעשטימט אַ יוריסטען־קאָמיסיע וועלכע וועט אויסאַרבייטען אַ קאָלעקטיווע תביעה פון אַלע געליטענע.

אין לובלין

לובלין, 14. (טעלעפאָניש) אין לובלין קומט היינט פאָר אַן ענדעקישער גאָטעסדינסט נאָך דעם סטודענט וואַצלאַווסקי. נאָכדעם זאָל פאָרקומען אַ דעמאָנסטראַציע, די יודישע בעפעלקערונג איז אומרוהיג און האָט זיך געווענדעט צו דער מאַכט נאָך שוץ.

וואס איז פארגעקומען אין קראקא

קראָקע, 14. (טעלעפאָניש). היינט אין אָוונט איז בעפאַלען געוואָרען דער האָטעל „כאַראַל" און דאָרט זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די שויבען. אין דערזעלבער צייט זענען אויסגעהאַקט געוואָרען עטליכע שויבען אין דעם דאָמיניקאַנער קלויסטער, אין שטאָט איז געוואָרען אַ מהומה, און ס׳זענען אַרעסטירט געוואָרען צוויי יודישע יונגעלייט, וועלכע ווערען פערדעכטיגט אין אויסהאַקען די שויבען אין קלויסטער.

דער דאָרטיגער מעטראָפּאָליט האָט צוליב דעם אַרויסגעגעבען אַן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג זיך צו האַלטען רוהיג, אין אויפרוף ווערט אויך דערצעהלט, אַז ס׳איז געשענדעט געוואָרען די קאַטוילישע הייליגקייטען דורך אויסהאַקען די שויבען אין דעם קלויסטער. דער מעטראָפּאָליט פערלאַנגט צו בעשטראָפען די שולדיגע מיט דער גאַנצער שטרענגקייט. די יודישע בעפעלקערונג לעבט אין שרעק.

אין פּויזען

פּויזען, 14. (טעלעפאָניש). אין דער רעזאָלוציע וואָס דער מיטינג פון דער ענדעקישער יוגענד האָט אָנגענומען ווערט אויף אַ קאַטעגאָרישען אופן געפאָדערט צו באָיקאָטירען דעם יודישען האַנדעל און אינדוסטריע און צו קעמפען מיט די יודען וועלכע זענען טעטיג אין דער פּוילישער קונסט און ליטעראַטור. נאָכ׳ן מיטינג האָט זיך די „נאַציאָנאַלע יוגענד" געלאָזען הוליען איבער די יודישע גאַסען, אַרויסגעוואָרפען די יודישע געסט פון די צוקערניעס, אויסגעהאַקט די שויבען און געשלאָגען די דורכגעהענדע יודען.

פּויזען, 14. (פּאַט). פרייטאָג אין אָוונט האָבען גרופּען אַקאַדעמיקער געפּרובט אַרויסצורופען אַנטיסעמיטישע אַוואַנטורעס, די גרופּען זענען געגאַנגען דורך פריידהייטס־פּלאַץ און אַלטשטאָט צו דער געגענד וואו ס׳געפינען זיך די יודישע געוועלבער, די פּאָליציי האָט אָבער בעזייטיגט די דעמאָנסטראַנטען.

אין נאָוואָגרודעק

נאָוואָגרודעק, 14. (טעלעפאָניש). קיין נאָוואָגרודעק איז אָנגעקומען אַן׳ענדעקישער סטודענט פון וואַרשאַ, וועלכער האָט אָנגעהויבען צו אַגיטירען צווישען דער גימנאַזיאַלער יוגענד, די אַגיטאַציע האָט געהאַט עפּעלג און די שילער האָבען אָנגעהויבען אָנצופאַלען אויף דער יודישער בעפעלקערונג דער וואָיעוואָדע פּולק. ביערנאַצקי האָט ערקלערט אַז ער וועט נישט דערלאָזען צו דעמאָנסטראַציעס.

אין לאָמזשע

לאָמזע, 14. (יט״א טעלעפאָניש). דאָנערשטאָג האָבען די שילער פון דער וואַלד־שולע איינגעאָרדענט אַ דעמאָנסטראַציע געגען יודען. די גויישע שילער האָבען געשלאָגען די פערבייגעהענדע יודען. דערביי זענען אַ סך שויבען פון יודישע געשעפטען אויסגעהאַקט געוואָרען.

ווי מיר דערוויסען זיך איז קיין לאָמזע געקומען דער פּרעזעס פון „בראַטניאַ פּאָמאָץ", וועמען ס׳איז צו פעדאַנקען די טרויעריגע געשעהענישען.

פרייטאָג איז אַ דעלעגאַציע פון דער יודישער קהלה אַוועק צום סטאַראָסטע און געבעטען אָנצונעהמען מיטלען און צו שיצען די יודישע בעפעלקערונג.

לאָמזע, 14. (טעלעפאָניש). פרייטאָג האָבען די כוליגאַנעס ווידער געשלאָגען יודען און אויסגעהאַקט אַ סך שויבען אין די יודישע געשעפטען. צוליב זיכערהייטס־מיטלען האָט די מאַכט [illegible] דענט צו שליסען די לאָמזשער ישיבה, די כוליגאַנעס זענען בעפאַלען דעם לאָקאַל פון ברית טרומפּעלדאָר, וואו זיי האָבען אויסגעהאַקט די שויבען. אין לאָקאַל איז גראָד קיינער נישט געווען. די יודישע יוגענד האָט געשטעלט אָפּווידערשטאַנד. עס זענען פאָרגעקומען גרויסע אַרעסטען, צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך אויך יודען.

נעכטען, שבת איז אין דער שטאָט געווען רוהיג. די יודישע בעפעלקערונג לעבט אָבער ווייטער אין גרויס שרעק.

אין סאָסנאָוויעץ

סאָסנאָוויץ. 14. (יט״א טעלעפאָניש). פרייטאָג אָוונט האָבען צוויי טויזענד שילער פון די מיטעל־שולען איינגעאָרדענט אַ מיטינג. וואו די רעדנער זענען אַרויסגעטרעטען מיט אַנטיסעמיטישע רעדעס. נאָך דער דעמאָנסטראַציע האָבען די כוליגאַנעס פאָרמירט אַ דעמאָנסטראַציע און געשלאָגען יעדען פערבייגעהענדען יוד. איין יוד איז פערוואונדעט געוואָרען. די פּאָליציי האָט אינטערווענירט. די דירעקטאָרען פון די מיטעל־שולען האָבען אַרויסגעלאָזען אַן׳אויפרוף צו די עלטערן, זיי זאָלען ווירקען אויף די קינדער זיי זאָלען זיך נישט בעטייליגען אין דעמאָנסטראַציעס. אין די אַנטי־יודישע דעמאָנסטראַציעס האָט זיך אויך בעטייליגט דער געוועזענער פּאָליציי־קאָמיסאַר סאַלעצקי.

אין דער פאָרשטאָט פּאָגאָן האָבען די ענדעקעס איינגעאָרדענט אַ דעמאָנסטראַציע. אין דער דעמאָנסטראַציע האָבען זיך בעטייליגט עטליכע [illegible] שילער און כוליגאַנעס, פרייטאָג צו נאַכט זענען די כוליגאַנעס בעפאַלען די שוהל און אויסגעהאַקט די שויבען. ביים יוד צעדערמאַן האָבען זיי אויפגעבראָכען די טיר. צעדערמאַן איז שטאַרק צושלאָגען געוואָרען.

סאָסנאָוויץ. 14. ((יט״א טעלעפאָניש). דער שבתדיגער טאָג איז אַריבער רוהיג. די שטימונג ביי דער יודישער בעפעלקערונג איז אַ געדריקטע.

רעוויזיעס און אַרעסטען אין פּרושקאָוו

נעכטען זענען קיין פּרושקאָוו אַרויסגעפאָהרען דער קאָמענדאַנט פון דער וואַרשאַווער פּאָוויאַטאָווער פּאָליציי און דער שעף פון אויספאָרשונגס־אַמט כדי דורכצופיהרען אַן אויספאָרשונג וועגען די מיטוואָכדיגע געשעהענישען.

דער טאָג פון דאָנערשטאָג איז אין פּרושקאָוו אַריבער רוהיג.

אַזוי ווי פרייטאָג איז אַ מאַרק־טאָג אין פּרושקאָוו און אין זשיראַרדאָוו האָט מען אין ביידע שטעטלעך אַרויסגעשיקט אויף דעם טאָג גרעסערע אָפּטיילונגען פּאָליציי.

אין דער נאַכט פון דאָנערשטאָג אויף פרייטאָג האָט מען אין פּרושקאָוו דורכגעפיהרט אַ רייה רעוויזיעס און אַרעסטען איבער אַ צעהנדליג פּערזאָן, וועלכע מען איז חושד אַז זיי האָבען זיך בעטייליגט אין די עקסצעסען. פון פאָריגען מיטוואָך.

אין דער יודישער גמינע, אין פּרושקאָוו זענען רעגיסטרירט געוואָרען פאָלגענדע געליטענע: 1) דער פאָרזיצער פון אָרטיגען פּרץ — פעראיין דוד בראַנד, ווי ער דערציילט איז מיטוואָך אַרום 7 אין אָוונט צוגעקומען אַ המון צו דער פּרץ־ביבליאָטעק. איינער האָט געהאַלטען אַ העק־רעדע און דאַן האָט מען זיך געוואָרפען אויפ׳ן לאָקאַל, אויסגעבראָכען די טיר, צובראָכען צוויי טישען און דריי שאַפעס, צעפליקט ביז 800 ביכער פאַר 3 טויזענד זלאָטעס, פערניכטעט די עלעקטריע א.אַ.וו. 2) בנימין פּאָסטאַלסקי; ער דערצעהלט אַז צווישען המון האָט ער דערקענט צוויי פּרושקאָווער איינוואוינער פּאַביאַן און כוינאַצקי, ווייטער האָבען נאָך געליטען מלך ביין, לייב גאָלדשטיין, ראובן גאָלדשטיין, יוסף בליבוים, אַנשעל [illegible], לייב צוקער א.אַנד.

אין לעמבערג

לעמבערג, 14. (טעלעפאָניש). נעכטען 10 אין דער פריה איז אין הויף פון נייעם אוניווערזיטעט בנין פאָרגעקומען אַ גרויסער מיטינג פון די ענדעקישע סטודענטען פון אַלע היגע הויכשולען, אין מיטינג האָבען זיך בעטייליגט פּראָפעסאָרען, אַ רעדע האָט געהאַלטען דער אוניווערזיטעט־רעקטאָר קשעמעניעצקי און גערופען די סטודענטען צו פערהאַלטען זיך רוהיג. נאָכ׳ן מיטינג איז מען אַוועק אין אַ צוג צו דער קאַטעדרע און דאָרטען אָפּגעריכט אַ תפילה נאָכ׳ן סטודענט וואַצלאַווסקי, דער צוג איז אַדורך אָהן אינצידענטען.

„די ווינער האַקענקרייצלער" לאָזען זיך נישט איבעריאָגען

ווין, 14. (ספּ. טעל.) די אַנטי־יודישע אונרוהען אויף דער ווינער אוניווערזיטעט דויערען ווייטער. די נאַציאָנאַליסטישע סטודענטען האָבען היינט געפּרובט אַרויסצוואַרפען די יודישע סטודענטען פון אוניווערזיטעט, דערביי איז איין יודישער סטודענט שווער פערוואונדעט געוואָרען.

פּראָטעסט־מיטינג אין ניו־יאָרק

ניו־יאָרק, 14. (יט״א טעלעגראַפיש). מאָרגען (היינט) זונטאָג וועט דאָ איינגעאָרדענט אַ גרויסער פּראָטעסט־מיטינג געגען די אַנטי־יודישע סטודענטען־עקסצעסען אין פּוילען. אין דעם מיטינג וועלען זיך בעטייליגען די אָנגעזעהענסטע יודישע פּערזענליכקייטען און אַמעריקאַנער פּאָליטיקער. צווישען אַנדערע וועלען אויף דעם מיטינג אַרויסטרעטען סענאַטאָר קאָפּלאַנד, סענאַטאָר וואַגנער, ד״ר סטיפען ווייז אַ.אַנד.

די סענאַטאָרען וואַגנער און קאָפּלאַנד זענען איצט די אָנגעזעהענסטע פיגורען אין אַמעריקע, און אויסגעשפּראָכענע יודען־פריינד. בעת די [illegible] געשעהענישען זענען זיי אַרויסגעטרעטען מיט שאַרפע רעדעס געגען דער ארץ־ישראל־רעגירונג. סענאַטאָר וואַגנער ווערט איצט בעטראַכט פאַר אַ מעגליכען פּרעזידענט־קאַנדידאַט אין אַמעריקאַ.

סענ. וואַגנער׳ס עפענטליכער אַרויסטריט אויף דעם פּראָטעסט־מיטינג, ווערט דערום ערוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג.

44 וויכטיג פאַר מחותנים! 44
קייפט נישט קיין
מעבעל בעפאָר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל־געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44
טעל. 162-55
נאָר ביי מיר קענט איהר בעקומען פּערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
בעם: כקויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואַנעס א. ז. וו.
קומט און איבערצייגט אייך!
44 44

עלטערן!
פערשרייבט אייער קינד וואָס לערנט אַ פּוילישער שולע אין דעם איינ־[illegible] מוסטערהאַפטען רעליגיעזן בית ספר
„תורה־ודעת"
פל. וואָלנאָשטשי 6 (נייע שטאָט)
דאָס לעהר־פּראָגראַם פון „תורה ודעת" נעמט אַרום אַ קורס פון אַלערליי למודי קודש (עברי, חומש, רש״י, נ״ך, משנה, תלמוד) העברעאישע שפּראַך, יודישע געשיכטע א.ז.וו. און אַלעס וואָס אַ יודיש קינד דאַרף צו וויסען, דאָס לעהר־פּערזאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פּעדאַגאָגישע קרעפטען.
ס׳ווערען אָנגענומען נייע שילער פון 5 ביז 14 יאָהר, צוליב קריזיס הנחה־פּרייזען.

שטורמישע מאמענטען אויפן בריסקער פראצעס

(ענדע פון דער 2-טע זייט).

יאהר 1928 נישט געוואלט מאכען קיין אטענטאט אויף דער קאנסטיטוציע?

די רעגירונגס-ריכטונגען האבען דאס געוואלט אדורכפירען.

אדוו. נאוואדווארסקי: וואס פארא מערהייטונגס-מיטלען האט די אפאזיציע בעשלאסען אנצונעמען?

— איך קען רעדען נאר וועגען די צנטרעקעס: אז אויב די לינקע וועלען ערקלערען א גענעראל-שטרייק וועלען מיר זיך פעראייניגען.

אבער נאר אין פאל פון א מלוכה-אטענטאט.

— יא, נאר אין דעם פאל.

— צי האט מען נישט געהאלטען, אז דאס בעסטע מיטעל זענען נייע וואהלען.

— דאס וואלט געווען א גוט מיטעל, ווען די וואהלען וואלטען געווען ערליכע.

— צי זענען געווען באייבקעס פון „בעבע".

— דער גענעראל דרעשער און דער פאליציי-אינספעקטאר גרעפנער האבען ארגאניזירט א באיבקע פון 150 פערזאן, זיי האבען זיך געפונען אין די קאשארען און זיי האבען בעקומען עסען און צו 10 זלאטעס א טאג. זיי האבען געהאט פאר אנ'אויפגאבע אויסצורייסען יעהל מיטינגען און אנווענדען.

טעראר בנוגע די געגנער.

אין די דאזיגע צייטען זענען איבער 100 פערזאן פון דער אפאזיציע פערוואונדעט געווארען. איך בין געווען אנ'עדות, ווי די באיאוצעס האבען געשטורעמט א פערזאמלונג און די פאליציי האט זיך צוגעקוקט מיט פערלעגטע הענד.

ס'שטעהט אויף דעפ. ליבערמאן, וועלכער הויבט אן שטעלען פראגען:

— צי זענט איהר געווען אין סיים, ווען די אפיצירען האבען זיך פערזאמעלט אין קארידאר?

— יא.

— וואס פארא איינדרוק האט אויף אייך געמאכט דאס פערזאמלען זיך פון די אפיצירען און דאס אנקומען אין סיים פון מארשאל פילסודסקי?

— ס'איז געווען קלאהר, אז ס'גרייט זיך אנ'אטענטאט אויפ'ן סיים, אבער אין וואס פארא פארם האט קיינער נישט געוואוסט.

— צי זענען די אפיצירן געווען בעוואפענט?

— איך ווייס נישט.

— צי האבען זיי געפאלגט דעם מארשאלעק דאשינסקי, וועלכער איז געווען ווירט פון סיים?

— ניין זיי האבען נישט געפאלגט און געבליבען 4 שעה אין קארידאר.

— ווען זענען זיי אוועק?

— ווען דער מארשאל פילסודסקי איז אוועק.

— צי האט די גאלד ווירטשאפט פון דער רעגירונג אייך געווירקט אויף די שלעכטע שטימונגען פון דער אפאזיציע?

— יא, ס'זענען געמאכט געווארען דרייערליי אויסגאבען: ווייטיגע, נוצליכע און לומדי אומנויטיגע. דאס אריבערטרעטען די גרעניצען פון בודזשעט איז קודם-כל געווען די סיבה פון דער שטעלונג פון דער אפאזיציע צו דער רעגירונג. מ'האט פראטעסטירט געגען א פאזיציע פון 8 מיליאן זל. וואס זענען אויסגעגעבען געווארען אויף די וואהלען.

— צי זענט איהר איינגעלאדען געווארען דורכ'ן מלוכה-פרעזידענט אויף א קאנפערענץ?

— איך בין דריימאל געווען, שפעטער האב איך געבעטען, אז מ'זאל מיך נישט איינלאדען, ווייל איך האב געהאט גאנץ אנדערע אנשויאונגען אויף פערשידענע פראגען.

— וואס האט דער

מלוכה-פרעזידענט געזאגט וועגען מארשאל פילסודסקי?

— אז דער מארשאל האט אויפ'ן מלוכה-פרעזידענט א גרויסע ווירקונג, אז ער גיט זיך אונטער זיין ווילען און האט דערמאהנט, אז אזא פערזענליכקייט קען מען געפונען יעדע 200 יאהר. דער עדות גיט נאך א רייה ענטפערען וועגען זיינע וויזיטען ביים מלוכה-פרעזידענט.

אדוו. יאראש: צי האבען די אינטערוויאוען פון מארשאל פילסודסקי געקענט בעווענען דעם צענטראלעוו צו אפאזיציע?

פראקוראר גראבאווסקי פראטעסטירט געגען שטעלען די דאזיגע פראגע.

אדוו. טשערניצקי: וואס פארא אינסטרוקציעס זענען געגעבען געווארען דורכ'ן מארשאל פילסודסקי וועגען אויפנעהמען דעפוטאטען דורך די אמטען?

— אז א דעפוטאט וועט קומען זאל מען איהם ארויסווארפען, און אויב מ'וועט איהם נאך עפיס צוגעבען איז בעסער.

— און וואס ווייסט איהר וועגען ברעכען די ביינער דעפוטאטען?

דער פארזיצער דערלאזט נישט די פראגע.

אדוו. נאוואדווארסקי: אלס געוועזענער פארלאמענטאריער, צי האט איהר זיך געטראפען מיט אזעלכע אינטערוויאוען ווי מארשאל פילסודסקי'ס?

— אין 19 טען יאהרהונדערט זענען אזעלכע פאלען נישט געווען.

נאך דער הפסקה

גיט ערקלערונגען קארפאנטי.

ער קומט אריין מיט א פעק פאפירען, וועלכע ער לעגט אויפ'ן שטענדער.

פארזיצער: צי בעפרייען די צדדים דעם עדות פון דער שבועה?

פראקורא גראבאווסקי: צוליב דעם, וואס דער עדות האט דעם איינעמס פראצעס וואס די אנגעקלאגטע לעג איך פאר דעם עדות נישט צו געבען קיין שבועה. די פערטיידיגער אפאגירן נישט.

אדוו. נאוואדווארסקי: צי זענט איהר פרעזעס פון כ. ד.?

— איצט בין איך פרעזעס פון דער גאנצער כ. ד.

צי זענט איהר געווען פלעביסציט-קאמיסאר פון אויבער-שלעזיען?

— יא. איך בין בעשטימט געווארען דורך מארשאל פילסודסקי.

— צי איז פאר אייער קאפ בעשטימט געווארען א פרעמיע דורך די דייטשען?

— יא, א סומע פון 150 טויזענד דאלאר.

דער פארזיצער לאזט נישט שטעלען אזעלכע פראגען

אדוו. נאוואדווארסקי: אין וואס פארא בעדינגונגען איז פארגעקומען דער מיטינג אין קאטאוויץ?

— נאך דער רעדע פון טרעוויראנוס'ן, איז בעשלאסען געווארען איינצוארדנען א מאניפעסטאציע אין שלעזיען, כדי צו שיצען די פוילישע גרעניצען. צו דער מאניפעסטאציע זענען איינגעלאדענט געווארען אלע אפאזיציאנעלע ריכטונגען א חוץ דער „בעבע", וועלכע מיר האבען אנערקענט אלס נישט מאראלישע. ס'איז אזוי געשעהן, אז אונזער מאניפעסטאציע איז אויסגעקומען צוזאמען מיט'ן קאנגרעס פון צענטראלעוו אין קראקא. דערנאך האבען מיר זיך דערוואוסט, אז דער פערבאנד פון די אויבערשלעזישע פאוסטאנצעס, וועמענס פארזיצער ס'איז דער וואיעוואדע גראזשינסקי האט אויף דעמזעלבען טאג צונויפגערופען א צוזאמענפאהר. מורא האבענדיג פאר די פאלגען, אז די צוויי גרופען זאלען זיך צונויפטרעפען האבען מיר רעזיגנירט פון דער מאניפעסטאציע.

דער פארזיצער ערלויבט איהם נישט צו דערצעהלען וועגען די דאזיגע ענינים.

אדוו. נאוואדווארסקי: אויב מיר האבען אויסגעהערט פערשידענע פאליציאנטען, פשעדאווניקעס און אנדערע מענשען, וועלכע האבען דערצעהלט וועגען זאכען, וואס האבען פאסירט אין פערשידענע „פיפידובקעס", פארוואס זאלען מיר נישט הערען וואס איז פארגעקומען אין קאטאוויץ

קארפאנטי: פון דעם צוזאמענפאהר

האט מען צו מיר געשאסען

מיך בעווארפען מיט שטיינער, וועלכע מ'האט פריהער געבראכט מיט א לאסט-אויטא. דער פאליציאנט, צו וועלכען איך האב זיך געווענדעט האט נישט געוואלט אינטערווענירען. ס'איז נישט אמת, אז מיר האבען גערופען צו א גענעראל-שטרייק. די הערען, וועלכע האבען דא עדות געזאגט האט זיך אלץ צומישט אין קאפ. ווייל אזא אויפרוף איז ארויסגעגעבען געווארען נאכדעם, ווי מ'האט מיך ארעסטירט.

— צי האט די שלעזישע כ. ד. געהערט צום צענטראלעוו?

— ניין.

— צי איז אמת, אז איהר מיט אייערע מענשען זענט געפאהרען מיט אויטאס צום קראקאווער קאנגרעס.

— דאס איז ליגען. איך האב אנ'עדות, וועלכער האט צו מיר פון קראקא טעלעפאנירט קיין קאטאוויץ, וועגען פערלויף פון קאנגרעס.

קארפאנטי ערקלערט דאו, אז ער סאלידאריזירט זיך מיט אלע די, וועלכע זיצען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק, צום „צענטראלעוו" האט ער נישט געהערט צוליב טאקטישע מאטיווען. צוליב מיר האט מען פונאנדערגעלאזען דעם שלעזישען סיים, כדי מען זאל מיך קענען ארעסטירען, איך בין אלזא א גרויסע פיגור. איך בין ארעסטירט געווארען, נאך איידער מ'האט איבערגעגעבען דעם דעקרעט וועגען פונאנדערלאזען דעם סיים. דאס איז נישט געזעצליך, אבער ביי אונז זענען דאס קלייניגקייטען.

אדוו. שורליי: פארוואס זענט איהר געווען אין אפאזיציע צו דער מאי-רעגירונג.

— פונקארע האט מיר אמאל געזאגט, אז פוילען איז א לאנד פון זארגען און איבערראשונגען, דאס לאנד קען נישט לעבען מיט כסדר'דיגע אטענטאטען.

דער עדות דערצעהלט נאך וועגען דעם אפיצירען-אינצידענט אין סיים, ער זאגט ווייטער, אז די נאציאנאלע

מינדערהייטען ווערען אין פוילען בעסער בעהאנדעלט ווי פאלאקען

ווייל פאר זיי נעהמט זיך אן די פעלקער-ליגע, ער ציטירט וועגען דעם פערשידענע דאקומענטען.

— אדוו. שורליי! וואס קענט איהר זאגען וועגען דעם פארוואורף וואס מ'האט אייך געמאכט, אז איהר זענט אין דינסט פון די דייטשען?

— פראקוראר גראבאווסקי: ס'איז נישט פערהאן קיין עדות, וועלכער זאל דאס האבען ערקלעהרט.

קארפאנטי: אבער ס'איז פערהאן אין בעשולדיגונגס-אקט, איינער פון די פערטיידיגער האט די פראגע בעריהרט און די ידיעה איז איבערגעגאנגען אין אויסלענדישע צייטונגען, איך געהער צו, די וועלכע הייבען א נאמען אין אויסלאנד. איך בין א מענש, וועלכער האט עפיס געטון פאר פוילען, ריזיקירענדיג זיין לעבען.

קארפאנטי שרייט אויס:

— איך בין געזעסען אין די דייטשע תפיסות מ'האט מיך נישט אזוי בעהאנדעלט ווי... קארפאנטי רעדט הויך און קלאפט אין שטענדער, דער פארזיצער זאגט עפיס אבער קיינער הערט נישט. קארפאנטי לאזט זיך נישט איבעררייסען.

פארזיצער: איך וועל נישט דערלאזען צו אזעלכע מאניפעסטאציעס

קארפאנטי: דאס איז נישט קיין מאניפעסטאציעס, דאס איז אמת.

פארזיצער: אייער פערהער איז געענדיגט איך ערקלער א הפסקה.

די פערטיידיגער שטעלען זיך אויף פון די בענק, אויך די בעשולדיגטע.

אדוו. בערענסאן: די פראצעדור קען נישט אזא פאל.

פארזיצער: איך בעט מיך נישט צו לערנען, דער פערהער איז פערענדיגט.

די ריכטער געהען ארויס, קארפאנטי בלייבט א בלאסער זיצען אויף דער פערטיידיגונגס באנק.

נאך דער הפסקה בעקומט אווארט פראקוראר גראבאווסקי, וועלכער זאגט: די פערטיידיגער האבען פערגוואלדיגט די געריכטס-פראצעדור. וועגען דעם דייטשען געלד פאר קארפאנטין האט קיינער נישט גערעדט. די בעשולדיגער בעטען ווייטער אויסצוהערען דעם עדות, אבער נישט אזוי, אז ס'זאל זיין א

עפעקט פאר אויסלאנד

נישט דערלאזען צו קיין אגיטאציע און אנטירעגירונגס-רעדעס, דא זאל נישט זיין קיין מיטינג, מיט קיין דעמאגאגישע רעדעס, וועלכע זענען אויסגערעכענט פאר אויסלאנד און פאר דער פעלקער-ליגע.

דער פארזיצער ערקלערט, אז קארפאנטי וועט ווייטער אויסגעהערט ווערען.

קארפאנטי: הויכער געריכט, דער פראקוראר האט מיך בעליידיגט.

פארזיצער: איך רוף אייך צו ארדנונג, דא איז נישט קיין ארט דערויף.

אדוו. שורליי: וואס פערבינדט אייך מיט די מענשען, וואס זיצען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק

— דער קאמף וועגען געוויסענס-פרייהייט.

קארפאנטי הויבט ווייטער אן צו רעדען וועגען פערשידענע זאכען. דער פארזיצער רופט צו ארדנונג.

קארפאנטי: אויב דאס געריכט וועט מיר נישט ערלויבען צו רעדען, וועל איך אינגאנצען מעהר נישט רעדען.

אדוו. נאוואדווארסקי: מיר האבען נישט מעהר קיין פראגען. דאס געריכט בעפרייט דעם עדות און ס'ווערט ערקלערט א הפסקה.

נאך דער הפסקה ווענדעט זיך אדוו. נאוואדווארסקי צום געריכט וועגען די קאנפיסקאציעס פון די ווארשעווער נאכמיטאג-צייטונגען, וועלכע האבען איבערגעגעבען א גענויעם בעריכט וועגען קארפאנטיס ערקלערונגען.

דער פראקוראר האט געענטפערט, אז די קאנפיסקאציעס האבען נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט'ן פראצעס, דאן גיט ערקלערונגען דער עדות

דעפ. סוזשאק.

דער פראקוראר איז געגען געבען דעם עדות א שבועה. אויף דעם ערקלערט אדוו. בערענסאן. דער פראקוראר איז זיך מודה, אויב ער מיינט, אז דער עדות האט עפיס געמיינזאמעס מיט דעם היינטיגען פראצעס, איך בין זיכער, אז דער עדות וואלט מיט שמחה דא געוואלט זיצען מיט די בעשולדיגטע און ער איז זיי מקנא, ס'איז אבער א פאקט, אז ער איז נישט געווען ארעסטירט.

דאס געריכט בעשליסט דעם עדות אויסצוהערען אהן א שבועה.

דער עדות רעדט וועגען די נאך-מאי-רעגירונגען מיט אזא שארפקייט, אז דער פארזיצער רופט איהם עטליכע מאל צו ארדנונג. דער פארזיצער מאכט איהם אויפמערקזאם, אז ער איז נישט קיין אדוואקאט נאר אנ'עדות.

פארזיצער: צי האט איהר געגעבען ערקלערונגען ביים אויספארשונגס-ריכטער?

עדות: ניין, איך האב זיך אפגעזאגט צו געבען ערקלערונגען.

— פארוואס?

— דערפאר, ווייל מיינע חברים זענען בעשולדיגט געווארען אין זאכען, וועלכע זיי האבען קיינמאל נישט געטון און זענען ארייננעזעצט געווארען אין טורמע. איך האב אזוי'ארום געוואלט צואיילען די הויפט-פערהאנדלונגען.

אויף א רייה פראגען פון פראקוראר ער קלערט דער עדות וועגען דעם אינערליכען ארגאניזאציע סיסטעם פון פ. פ. ס.

אדוו. בערענזאן: דער עדות וואלניצקי, זיכערהייטס-שעף פון דער קראקאווער וואיעוואדזטווע, האט געוויזען א צירקולאר פון פ. פ. ס., וועלכער רופט צו עפיס א בעוואפענטען אויפשטאנד איך בעט דעריבער דאס געריכט דעם עדות צו ווייזען דעם צירקולאר.

דער עדות קוקט אן דעם צירקולאר און ערקלעהרט, אז ער איז א געפעלשטער. מיט דעם איז די היינטיגע געריכטס-זיצונג פערענדיגט געווארען.

מעבעל סטיל
גאנצע קאמפלעטע ווי אויך איינצעלנע —מעבעל-שטיקער—
פון די שענסטע אויסלענדישע העלצער צו קאנקורענץ-פרייזען
איז צו בעקומען אין מעבעל-געשעפט
נארוטאוויטש 4 טעל. 26-190
פעראנטווארטליכער אינהאבער י. ליבניצקי
קומט און איבערצייגט אייך!

מיט 25 פראצענט ביליגער ווי איבעראל!
דאמען- און הערען-פעלצען
ווי אויך אלע איינצעלנע פעלעכלעך
איך א רייכען אויסוואהל מיט גוטע בעדינגונגען אין פעליץ-ווארען-געשעפט
I. SZWARCMAN
Narutowicza 42, tel. 166-31
בעמערקונג: קיין שום פיליעס בעזיץ איך נישט.

היינט גרויסע פרעמיערע! פעצויבערנדע ליבעס-דראמע לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג „Zew Ciała" היינט גרויסע פרעמיערע!
„סעוויל, די שטאט פון ליבע"
די רעזשי, קאמפאזיציע פון די לידלעך און די הויפטראלע אויסגעפיהרט פון RAMON NOVARRO אין די איבעריגע ראלע: Dorothy Jordan, Renee Adoree i Ernest Torrence
סימפאניע פון ליבע, מוזיק און טאנץ. אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג. פאפולערע פרייזען פון די פלעצער.

קלאנג-קינא-טעאטער APOLLO
היינט פרעמיערע!
ס'פרעליכסטע הולטיי-פארעל Pat i Patachon
אין זייער נייעסטער קאמעדיע פון הומאר — און וויץ א. נ.
„די קעניגען פון דער מאדע"
פילם, וואס אילוסטרירט זיכערע קוועלען פון עלעכסער און שימזאיער פרעהליכקייט. אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 בייטאג.

די אינזער־שטאט ווענעציע

(נאָטיצען פון א נסיעה איבער איטאליען)

ווענעציע — די וואונדערבארע, אָריגינעלע אינזעל־שטאט. די איינציגע שטאָט, דוכט זיך, אין דער וועלט, וואו אַ מענש מיט נערוון קען זיך אָפּרוהען פונ׳ם גרויס־שטאָט־גערויש און טומל. אַ גרויסע שטאט מיט קליינשטעטלשען חן פון איהרע אָן אַ צאָל שמאָל װאיינגענאַרטיגע געסלעך און הויכע בריקלעך, וואָס בויגען זיך אַריבער די וואַסער־געסלעך, וועלכע שטראָמען אַרויס פונ׳ם גראַנד־קאַנאַל, שניידען דורך די אינזעל־שטאָט און ציהען זיך פון אַלע זייטען, ווי פעדים צום ים. דער גראַנד־קאַנאַל (קאַנאַל־גראַנדע אויף איטאַליעניש) שלענגעלט זיך דורך דער גאַנצער שטאָט, פון איין ברעג אינזעל צום צווייטען. ווי אַ לאַטייניש׳ער S ער האָט צו זיך קיין גלייכען נישט צווישען אַנדערע קאַנאַלען, ווייל ער ווייס נישט מיט גאָר קליינע אויסנאַמען פון קיין ברעגעס. זיין וועג געהט צווישען די רייכע וואונדערליכע פאַסאַדען פון פּאַלאַצען, וועלכע צאַמען איין זיין שטראָם פון ביידע זייטען, ווי הויכע שטיינערנע ווענט, אָבער נישט קיין שטומע ווענט זענען דאָס, נייערט עכטע קונסט־בנינים, געבויט פון די גרעסטע אַרכיטעקטאָרען־קינסטלער פאַר די גרעסטע מיוחסים פון אַריסטאָקראַטיע און געלט. די פּאַלאַצען שטעקען דירעקט אין וואַסער, ווי זיי וואָלטען פון דאָרטען אַרויסגעוואַקסען און פון די אָפענע בעצירטע פאַטאַלען שיקען זיי אַראָפּ קליינע מאַרמאָר־בריקלעך אין וואַסער, כדי אַריינצושטייגען אין די גאָנדאָלעס און דאָ גופא טאַקע שטעקען אַרויס הויכע שפּיזלען־שטעקענס בעצירטע מיט די הערבען פון די פּאַלאַץ איינגענטימער. אָט צווישען די שטעקענס רוהען די גאָנדאָלעס פון די ווענעציאַנער און אַנדערע „גראַנדעס“, וואָס האָבען אַרומגעבויט דעם גראַנד־קאַנאַל מיט דער וואונדערליכער „וואַנט“ פון סטיל־פולע פּאַלאַצען. די זון פערגיסט דעם קאַנאַל און זיינע „ווענט“ מיט בלענדענדיגע שטראַהלען, איבער די פענסטערען פון די פּאַלאַצען זענען די שטאָרען אַראָפּגעלאָזט. אין זומערדיגער פוילקייט דרעמלען די בעצירטע פאַסאַדען פון די געביידעס און אין דער אַרומיגער רוהיגקייט און שטילקייט זעהט אַלץ אַרום אויס ווי אַן אַנגענעהמער חלום, וואָס ווערט לייכט געשטערט דורכ׳ן פליעסק פון די אַרומשווימענדיגע גאָנדאָלעס און זעלטענע מאָטאָר־שיפלעך.

שוין ערב דעם אַריינפאָהר אין ווענעציע ווערט די אויגען פערבלענדעט פון די בלאָהע שפּיגעלדיגע וואַסערען פונ׳ם מיטעללענדישען ים. ווענעציע ליגט טיפ׳ן טייל, וואָס רופט זיך מאַרמאַרים. די וואַסערן, וואָס רינגלען אַרום די דאָזיגע אינזעל־שטאָט, רופען זיך די לאַגונא.

אַ פּאָר קילאָמעטער פון מעסטרע, די לעצטע סטאַנציע פאַר ווענעציע, הויבט אָן דער באַהן צו געהען איבער דער ריזען־בריק, וואָס ציהט זיך ווי אַ ...ס אינמיטען וואַסער אויף כמעט פיר קילאָמעטער, אַרויסקוקענדיג דורך די וואַגאָן־פענצטערען, בעקומט מען דעם איינדרוק, אַז מען פאָהרט דירעקט אויפ׳ן וואַסער. אָט אַזוי דערנעהנטערט זיך דער צוג צום וואָקזאַל, פון דער אינזעל־שטאָט ווענעציע, וואָס האָט זיך צוליינט אויף אַנ׳ערך 118 קליינע אינזלען, וועלכע זענען פערבונדען צווישען זיך דורך 452 בריקען.

ביים אַראָפּגעהען פון וואָקזאַל ווערט מען באַלד איבעראַשט פון דער אויסערגעוועהנליכקייט, וואָס דער נישט גרויסער פּלאַץ איז פריי פון וואָקזאַל־אָטאָ־בוסען אין דער גאַנצער וועלט: נישטאָ קיין אויטאָמאָבילען, קיין אויטאָבוסען, טראַמוואַיען אָדער דראָשקעס. די אַלע זאַכען וועט איהר בכלל אומזיסט זוכען אין גאַנץ ווענעציע. אַנשטאָט דעם איז דאָ פאַזע דער וואָקזאַל־גאַס דער גראַנד־קאַנאַל וואו אַנשטאָט אַ טראַמוואַי געהט אַ שטעטישער דאַמפּ־שיף, און אַנשטאָט טאַקסיס און דראָשקעס — שווימען גאָנדאָלעס, אויף וועלכע דער שטייענדיגער גאָנדאָליער, אָדער „פּאָפּע“, ווי די איטאַליענער רופען איהם, שטויסט מיט זיין לאַנגען רודער. און פיהרט זיי וואוהין ער וויל, אָט די גאָנדאָלעס און באַרקעס (גרעסערע שיפלעך) דינען דעם ווענעציאַנער פון אייביג אָן פאַר אַ פערקעהרס־מיטעל נישט נאָר אויף אַריבערצופּעקלען זיך פון איין אָרט צום צווייטען, נאָר אויך אויף אַריבערצופיהרען זאַכען, לעבענסמיטלען, אַלערליי סחורות און פראַכטען, וואָס אַ גרויסע שטאָט בענוצט, די גאָנדאָלע און באַרקע פערבייט איהם די דראָשקע, די טאַקסי און דעם לאַסט־וואַגען און לאַסט־אויטאָמאָביל. די שטאָט, וואָס שטעהט אויפ׳ן וואַסער און ווערט דורכ׳ן וואַסער דורכגעשניטען אַן אַ שיר, דאַרף נישט קיין אַנדערע פערקעהרס־מיטלען, און מחמת דעם, וואָס אין די געסלעך (נישטאָ קיין גאַסען אין ווענעציע) איז נישטאָ קיין פערקעהר אויף רעדער, זענען נישטאָ קיין טראָטואַרען, אַלץ געהט אינמיטען גאַס און מען איז זיכער, אַז קיין שום אַנלויפענדיגער מחבל וועט נישט פערקירצען אייערע יאָהרען אָדער מאַכען פאַר אַ קאַליקע, ווי דאָס פּאַסירט אין די גרויסע שטעט. ס׳איז אויך נישטאָ דער טומעל פון די רעדער, הודזשעריי און געפייפעריי פון מאַשינען און אַנדערע נערוון־צופּערייען. מען שפּאַצירט איבער די גאַסען אין פרייער זיכערקייט און רוהיגקייט. פערגעסט מען זיך אָפּטמאָל און ס׳דוכט זיך אויס, אַז מען געפינט זיך ערגעץ אין אַ מזרח־שטאָט. וואו ס׳איז נאָך נישט אַריינגעדרונגען אונזער ציוויליזאַציע.

די איטאַליענער, ווי קינדער פון אַ דרום־פאָלק, האָבען ליב די גאַס, מ׳זיצט ווייניג אין די קאַוואַר־ניעס און רעסטאָראַנען, נאָר מען שפּאַצירט איבער די גאַסען און מעהר בעליבטע פּלעצער, אָדער מען שטעהט אין גרופּעס און מען פערפּלערענגט, די איטאַליענער בעוועגען שטאַרק מיט די הענט בעת׳ן רעדען, אַזוי ווי זיי זעהען אויס ווי יודען, אין שטעהענדיג אין גרופּעס און מאַכענדיג מיט די הענט בעקומט זיך אָפּט דער איינדרוק, ווי מ׳וואָלט זיך געפונען אין אַ קליינע יודישע שטעטעל שבת־צו־נאַכטס נאָך מעריב, ווען דער עולם איילט זיך נישט צו געהען אַהיים... אָט די מידה פונ׳ם איטאַליענער איז צו בעמערקען נישט נאָר אין ווענעציע, נאָר אויך אין די אַנדערע שטעט.

אין ווענעציע זענען נישטאָ קיין גרויסע גאַסען (וויאַ — אויף איטאַליעניש), נאָר קאַלע, רונאַ און רוגעטאַ (קליינע געסלעך) און ליסטאַ. די וואַסער־געסלעך, וואו מען קען בלויז פאָהרען מיט שיפלעך, הייסען ריוואַ אָדער פונדאַמענטאַ; די פערשאָטענע געסלעך — ריאָ מעדראַ.

פונ׳ם בלאַנדזשענדען אינ׳ם לאַבירינט שמאָלע האַלב־טונקעלע געסלעך אין דער מיטען זוניגען הימעל בעפּלייצטע ווענעציע, ווערט מען אַ פּער־בלענדעטער, בעת מען קומט פּלוצלונג אַרויף אויפ׳ן מאַרקוס־פּלאַץ, דער גרעסטער, שענסטער און לעבע־דיקסטער אָרט, וואו ס׳געפינט זיך איינער פון די מערקווירדיגסטע קלויסטערס אין דער וועלט — די קירך פון סאַן־מאַרקאָ. דער גרויסער רחבות־דיגער פּלאַץ מיט די סטילפולע מאַרמאָרנע קאַר־לאָנגען־געביידעס, וועלכער ווערט אין מזרח־זייט בעשיינט מיט׳ן זעלטענעם פּאַסאַר, געצירט מיט גאָלד און בלענענדיגער מאָזאַאיק פונ׳ם מאַרקוס־קלויסטער, זוירקט בעצויבערענדיג אויפ׳ן ניי־אַנגעקומענעם, אַ געפּלעפּטער בלייבט מען שטעהען פאַר׳ן גלאַנצענדיגען פּאַסאַר פונ׳ם קלויסטער מיט די פינף פּאָרטאַלען מיט רונד־בויגענס. איבער זייבע טירען געפינען זיך די וואונדערבאַרע מאָזאַאיק־מאַר־לערייען און העכער — פיגורען פון קריסטליכע הייליגע, און גאָר אויבען איבער דער גאַלעריע — אַ גרופּע פון פיר בראָנז־פערדע, וואָס שטאַמען פון קייסער נעראָנס צייטען.

אָט דער מאַרקוס־פּלאַץ איז דער מיטעל־פּונקט פונ׳ם ווענעציאַנער לעבען. דאָ קומען פאַר פּאַראַדען און פאָלקס־פייערונגען. דער פּלאַץ האַלט אַנ׳ערך 180 מעטער די לענג און 60 מעטער — אין דער ברייט, דאָ איז תמיד לעבעדיג און בעוועגלער און אַ גאַנצען טאָג איבערפולט מיט מאַסען טויבען, וועלכע ווערען געפיטערט דער עיקר דורך טוריסטען. אַ סך ווענעציאַנער מאַכען אַ לעבען פון די טויבען, פאַר וועלכע זיי פערקויפען קערנדלעך, און האָט איהר געקויפט אַ זעקעל מיט קערנדלעך און גע־וואָרפען צו די טויבען, בעפאַלען זיי אייך, ווי ביענען אויף האָניק. זיי שטעלען זיך אויף די הענט, אויף די פּלייצעס און אויף אייער קאָפּ, נישטאָ, דוכט זיך, קיין גרעסער פערגעניגען, ווי ווערען בעפאַלען פון אָט די טויבען, וואָס פאָכענען מיט די פליגלען איבער אייער קאָפּ און עסען די קערנדלעך פון אייער האַנט.

אויף דער רעכטער זייט פון דער מאַרקוס־קירך, שטייט די קאַמפּאַנילעדער גלאָקען־טורעם. אַנ׳ערך הונדערט מעטער הויך. פון אויבען זעהט מען די הערליכע פּאַנאָראַמע פון ווענעציע מיט די לאַגונען, די אינזלען און דער אויסזיכט אויפ׳ן ים און די אַלפּען.

לינקס פונ׳ם מאַרקוס־קלויסטער געפינט זיך דער בארימטער 24־שטונדיגער זייגער־טורעם, וואו פון דער רעכטער טיר שפּרינגט אַרויס אַ צי־פער, וועלכער זאָגט אָן יעדע פינף מינוטען, וויפיל דער זייגער האַלט, פון דער לינקער טיר שפּרינגט אַרויס אַ ציפער אַלע שעה.

דער געפּלאָנטער פון די געסלעך ווערט אָפט איבערגעהאַקט דורך די געוועלבטע בריקלעך, וואָס פיהרט אַריבער איבער די וואַסער־געסלעך, און דורך נישט גרויסע פּלעצער, וואו ס׳געפינען זיך אַל־טע קירכען, דענקמעלער און פיגורען, די גרויס־שטאָט פיהלט זיך כמעט נאָר אויפ׳ן מאַרקוס־פּלאַץ, און אויפ׳ן גראַנד־קאַנאַל, וואו ס׳גלאַנצען די מאַר־מאָרנע פּאַסאַדען פון די רייכע פּאַלאַצען. אַ סך פון די דאָזיגע פּאַלאַצען זענען איצט פערוואַנדעלט גע־וואָרען אין ערשט־קלאַסיגע האָטעלען און געזעל־שאַפטליכע און אַדמיניסטראַטיווע געביידעס. אויב מען זאָל געהען אַ גלייכען וועג און זיך נישט פער־פּלאָנטערן אין די געסלעך, מוז מען לסוף אַרויס־קומען אָדער צום גראַנד־קאַנאַל, אָדער צו די לאַגונע־וואַסערען.

נישטאָ קיין בוימער, קיין גערטנער, קיין בהלוואַ־רען. אויף יעדען שריט און טריט — אַלטע געביי־דעס, שמאָלע הייזלעך מיט גראַטעס איבער די פענסטערען פון ערשטען שטאָק, היסטאָרישע ערטער און נישט גרויסע פּלעצער און קירכען, מוזעען, האָטעלען, רעסטאָראַנען, קאַפעען, צוליב דער שמאָל־קייט פון די גאַסען זעהען אויס די געשעפטען, ווי אין אַ באַזאַר — אַלץ צוזאַמענגעפּרעסט צוגעטוליעט איינע צו די אַנדערע. און אַביסעל ווייטער — די רחבות פון ים און אַ פערפלייצונג פון ליכט. זונען־שיין און די פרישקייט פון דער לויטערער קלאָ־רער לופט, אָנגעזאַפּט מיט ריחות פון ים און מיט לייכטע לאַשטשענדיגע ווינטעלעך פון ווייטע, וויי־טע לענדער...

פ. קיטאַי.

דר. יאקאב פאפיש

האָט ענטדעקט דעם לעצטען פעהלענדען כעמישען עלעמענט

מרדכי בן יחזקאל

מאַריאַ׳ס סוד

ווי אַזוי די קריסטליכע יתומה איז געוואָרען די פרומע פון אַרייכען פרומען יודען אין פּראַג

(אַ פאָלקס־מעשה)

אין אַ גרויסער שטאָט איז געווען אַ קריסט־ליכע מיידעלע, אַ קיילעכדיגע יתומה אָן אַ פאָטער און אַ מוטער, אָן אַ קרוב און אָן אַ גואל, און קיין איינער איז נישט געווען אין שטאָט, וועלכער זאָל אויף איהר אַכטונג געבען און איהר דערציהען. די מיידעל האָט שטאַרק געהונגערט און עס האָט זיך נישט געפונען קיין איינער פון איהר אמונה, וועל־כער זאָל אויף איהר רחמנות האָבען און איהר אַ שטיקעל ברויט געבען. איז אָנגעקומען די מיידעל צו אַ יוד, צו זיין אַ ניאַנקע פאַר זיין קינד. אַ קליין יונגעלע, און אויך צו העלפען אין דער שטוב־אַר־בייט. דער יוד איז געווען זעהר אַ חשובער און גערופען האָט מען איהם אַברהם און די מיידעל מאַר־יאַ איז צעהן יאָהר אַלט געווען, ווען זי איז אַנגע־קומען צום יודען אַלס דינסט. זי איז געווען זעהר אַ שעהן קינד, זעהר אַנ׳אָרענטליכע און שטאַרק בושא חן געווען ביי די אַלע, וואָס האָבען איהר געזעהען. זי איז געווען אַ קלוג און פעהיג קינד. און אַלץ, וואָס זי האָט געזעהען און געהערט, האָט זי בעהאַלטען ביי זיך און פון דערפון געקענט פאַר זיך נוצען אַרויסבריינגען, פון יעדער זאַך האָט די פיל געלערנט.

ר׳ אַברהם איז געווען אַ רייכער יוד, זיין הויז איז פיל געווען מיט כל טוב און גאָט האָט איהם געבענטשט מיט פיל קינדער, וועלכע ער האָט זייער ליב געהאַט און פאַר וועלכע ער האָט זייער געזאָרגט. ער האָט שטענדיג געהאַלטען ביי זיך גוטע מלמדים, וועלכע האָבען געלערנט מיט זיינע קינדער תורה ומצוות און ער אַליין האָט זיך שטענדיג געפונען אין געזעלשאַפט פון חכמים און פון לומדים און פיל חכמים און לומדים זענען געווען ביי איהם שטענ־דיגע איינגעהער. און די קריסטליכע מיידעל האָט פון אַלעמען געלערנט, אַלץ, וואָס זי האָט געהערט האָט זי פערשטאַנען און עס איז איהר אין זכרון פערבליבען. אַלץ, וואָס דער מלמד האָט גע־לערנט מיט די קליינע קינדער האָט זי זיך אויך אויסגעלערנט, ווייל זי איז שטענדיג געשטאַנען פון ווייטען און זיך צוגעהערט, זי האָט אויך אויס־געלערנט צנ׳ף־בית, צו לייענען און פערשטעהען וואָס זי לייענט. אין אַ יאָהר אַרום האָט זי שוין גע־קאָנט לערנען חומש און אַפילו שרייבען און איך עטליכע יאָהר אַרום, ווען זי האָט זיך שוין געהאַט פיל אָנגעהערט פון די מלמדים, האָט זי שוין געקאָנט אויף אויסווייניג די גאַנצע תורה און די נביאים ראשונים. און זייענדיג אין קיך איז זי געווען זעהר פאַרזיכטיג אין אַלע דינים פון כשרות און זי האָט געוואוסט אַלע יודישע מנהגים. זי האָט געוואוסט ווי מען בעמט אַרויס די אָדערען פון די פליש, ווי מען זאַלצט, ווי מען ווייקט און נאָך אַזעלכע דינים, וואָס אַלע יודישע פרויען מוזען עס וויסען. שפּעטער האָט זי שוין געקאָנט אויף אַזוי פיל לערנען אַז זי האָט געקאָנט אַליין אַריינ־קוקען אין די דינים. נאָר טאַקע זיך משתדל געווען זיי פּינקטליך צו דערפיהלען.

על פי טבע איז זי געווען אַ בעשיידענע, זי האָט קיינמאָל קיין הויך קול נישט אויפגעהויבען, זי האָט אַליין געטון אַלע שווערע אַרבייט און פּינקטליך דערפיהלט אַלץ, וואָס די קעכין האָט איהר געהייסען. און מען האָט זיך שוין אויף איהר אַלץ פערטרויט, ווייל מען האָט געוואוסט, אַז זי וועט פּינקטליך אַלץ דערפילען על־פּי־דין, נישט אָפּטרעטענדיג פון איהר אויף אַ האָאַר.

אַזוי זענען פערביי צעהן יאָהר, ווי מאַריאַ האָט געדינט ביי אַברהמען. פריהער איז זי געווען אַ ניאַנקע ביי די קליינע קינדער און אַז זיי זענען גרעסער געוואָרען האָט זי גענומען פאַר אַנדערע שטובּיגע אַרבייט, ווי למשל, וואַשען גרעט, וואַשען דעם דיל, שייערען די כלים און נאָך אַזעלכע פּראָסטע קוך־אַרבייט. זי האָט זיך אויפגעפיהרט ווי אַלע יודישע פרויען. מען האָט איהר נאָר גע־דאַרפט מעהר נישט ווי טובל זיין און אַריינגעמען איהר אונטער די פליגלען פון יודישקייט. ווייל זי איז געווען מאַריאַ אַ זעהר פרומע אין יודישען גייסט, געהיט שבת און אַלע יודישע ימים־טובים. בעזונדערס פרום איז זי געווען, ווען עס פלעגט זיך דערנעהנטערען די ימים־נוראים און שוין פון חודש אלול, ווי מען האָט גענומען שופר בלאָזען, איז זי נאָך פרומער געוואָרען... ראש־השנה און יום־כפּור איז זי אַהין געגאַנגען שופר הערען און געוויינט צוזאַמען מיט אַלע איבריגע יודישע ווייבער. זי וואָלט זיך בעשטימט מגייר געווען, ווען נישט די געזעצען פון לאַנד, וועלכע פערבאָטען קריסטען אַריבערצוגעהען צו דער יודישער אמונה.

ב.

און אַזוי האָט מאַריאַ געדינט ביי דעם יודען אַברהם, געטון אַלע שווערע אַרבייט, און אייבּ־זעהענדיג, אַז אַ יודישקע וועט זי בשום אופן נישט קענען ווערען, און ווען זי וועט זיך נישט מגייר זיין, וועט איהר קיין יוד פאַר אַ ווייב נישט נעמען, האָט זי בעשלאָסען חתונה צו האָבען מיט אַ קריסט, אַ שוסטער, אַ גוטען בעל־מלאכה, וועל־כער קען בכבודיג אויסהאַלטען זיין ווייב. גערופען האָט מען איהם פּאַוועל.

זי האָט אָבער אַ טעות געהאַט. ער איז אַפילו געווען אַ גוטער בעל מלאכה, אָבער אַ שיכור און זעהר אַ פערדאַרבענער. יעדענמאָל, זיך אָנ־שיכור׳ענדיג, פלעגט ער איהר שלאָגען מכות רצח, פלעגט איהר זידלען, וואָס זי האָט זיך אויסגעהאַ־דעוועט צווישען יודען, און שטענדיג פלעגט ער האַלטען אין איין טענהן:

— דיין בשמה איז טמא געוואָרען צווישען יודען דעריבער קענסטו נישט גלויבען אין אונזער דער־לייזער.

אין דער אמת׳ן איז טאַקע אַזוי געווען, ווייל קיינמאָל איז זי נישט געגאַנגען אין קירכע אין יעדען יאָהר, ווי עס איז געקומען ראש־השנה, און יום־כפּור, פלעגט זי זיך אַריינגנבענען אין אַ ווייבער־שול און דאַוונען צוזאַמען מיט אַלע איבערי־גע ווייבער און קיינעם איז נישט איינגעפאַלען, אַז די פרומע יודענע, וואָס שטעהט דאָ און דאַוונט, איז גאָר אַ קריסטין.

אָבער נישט לאַנג איז זי געווען מיט איהר מאַן, ווייל די צרות איהרע זענען געוואָרען אַלץ גרעסער, און ווען ימים־נוראים האָבען גענומען אָנקומען, האָט זי בעשלאָסען צו פערלאָזען איהר מאַן דעם שיכור, און אורעקוואַנדערען אין ערגעץ אַ ווייטער מדינה.

און אין איין טאָג איז זי אויפגעשטאַנען, אָפּגע־גאָלט די האָר איהרע, ווי עס זענען זיך דאַן נוהג געווען צו טאָן יודישע פרויען, און צוגעשטאַנען צו אַ ... יודישע ..., וועלכע פלעגט ... פון שטאָט צו שטאָט, פון שטאָט צו דער שטאָט, פון לאַנד צו לאַנד, און אַזוי איז זי אַרומגעוואַנדערט פון שטאָט צו שטאָט, פון לאַנד צו לאַנד, ביז זי איז געקומען קיין פּראַג.

פּראַג — אַ גרויסע יודישע שטאָט, פיל יודישע גבירים און יודישע לומדים. דאָרטען האָט זי זיך באַלד אָפּגעשיידט פון די אָרימעלייט פון אָנגעקו־מען צו איינעם אַ גביר, צו דינען ביי איהם אין שטוב. דער גביר איז געווען איינער פון די חשוב־סטע יודען אין פּראַג. און זיין באָמען איז געווען ר׳ משה, ווי געוועהנליך, האָט ר׳ משה גענומען זיך פריהער נאָכפרעגען ביי איהר, ווער זי איז און פון וואַנען זי קומט, כדי צו וויסען, אויב מען קען איהר אָנטרויען די כשרות פון קיך, און נאָך טאַקע איצט ווען עס נעהמען זיך דערנעהנטערען די ימים־נוראים, אַ וואָך פאַר ראש־השנה.

און מאַריאַ האָט איהם דערצעהלט:

— פון אַ קליין שטעטעל פון פּוילען קום איך. רופען רופט מען מיך חנה בת אַברהם. מיין טאַטער ז״ל איז געווען דער שוחט פון שטעטעל. ווען איך בין געווען גאָר אַ קליין קינד, זענען די עלטערען ביי מיר געשטאָרבען, און איך בין געבליבען אַ יתומה. דאַן האָט מיר צוגענומען אַ פרומער יוד, איך זאָל דינען אין שטוב, און האָט מיר געלערנט אַלע יודישע מנהגים און דינים. אַז איך בין גרויס גע־וואָרען, האָט ער מיך חתונה געמאַכט. מיין מאַן איז געווען אַ מלמד, אַ ירא שמים, אַ גרויסער מופלג אין תורה און אַ בקי אין ש״ס און אין פּוסקים, און אויך ער האָט מיר געלערנט פיל דינים, מיר האָבען געלעבט גליקליך, אָבער אונזער גליק האָט נישט גע־דויערט. אין אַ יאָהר אַרום נאָך מיין חתונה איז מיין מאַן אָפּגעשטאָרבען און איך בין געבליבען אַ ווייסטע אַלמנה און דערצו נאָך אַ חלוצה: מיין מאַנס ברודער האָט מיר געמוזט געבען חליצה. ער איז אָבער אַ פערדאָרבענער מענש און האָט ביי מיר זעהר אַ סך געלד געבעטען דערפאַר. בין איך געצוואונגען געווען צו פערקויפען אַלע שטובּיגע זאַכען, און אַלץ וואָס איך האָב, אַפילו די איבערי׳ גע קלייד׳ער ... מיינע, מה מיין שוואָגער זאָל מיר חליצה געבען און איך זאָל קענען נאָכאַמאָל חתונה האָבען. און בעקומענדיג שוין פון איהם די חליצה, האָב איך בעשלאָסען אַרויסצוואַנדערען פון מיין שטעטעל, אין וועלכער איך האָב זיך אַזוי פיל אָנגע־ליטען, און זיך לאָזען איבער דער וועלט, אפשר וועט גאָט אויף מיר רחמנות האָבען און מיר צו־שיקען דעם מזל אין אַנ׳אַנדער שטאָט, דער משנה מקום משנה מזל. און ווי אונזערע חכמים ז״ל האָבען געזאָגט: דביש ליה בהאי מתא ליזל למתא אחריתא“, ד. ה. ווען מען עס איז שלעכט אין איין אָרט, זאָל אַוועקגעהען אין אַנ׳אַנדער אָרט.

אַזוי האָט זי געזעהן, מאַריאַ, מיט ר׳ משה׳ן, פיל מיט חן און צניעות, ווי עס פּאַסט פאַר אַ יו־דישער טאָכטער, וועלכע האָט זיך אויפגעהאַדעוועט אין אַנ׳עכט־יודישליכע... פרומער און לעבעדיגער הויז.

און מאַריאַ האָט זעהר געפונען חן געווען ביי ר׳ משה און ביי זיין פרוי און מען האָט איהר צוגע־נומען צו ... און בעדינען ... אויף ... און ... איצט, ווען עס נעהנטען זיך ... די יום־טובים און ... ראש־השנה, און אין ביית וועט זיין שטוב נאָך אַ סך.

(ווייטער מאָרגען)

לאדז, 15 נאוועמבער 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 15 נאוועמבער 1931

דער צארן אויף דער סאנאציע ווערט ארויפגעווארפען אויף די יודען

די יודען און די סאנאציע — דאס זענען צוויי בעגריפען, וועלכע ווערען איצט קאמבינירט און געבונדען אויף פערשידענע א'פנים, סיי דורך דער מאראלישער און פאקטישער שולדיגערין אין די בלוטיגע עקסצעסען, דורך דער ענדעציע, סיי דורך דער פ.פ.ס. צוליב דעם כלומרשטען בונד פון די יודען מיט דער רעגירונגס-פארטיי האט עס די ענדעציע אויפגעהויבען דעם קרייץ-צוג געגען די יודען, צוליב דמזועלבען טעם האבען די יודען אנגעוואוירען די סימפאטיעס ביי דער פערטיידיגערין פון דער דעמאקראטיע אין פוילען, ביי די פ.פ.ס. וועגען דעם דאזיגען „סאנאציע-ארגומענט" אין די פערהעלטנישען צו די יודען שרייבט די „נאווא סלאווא":

„וואס זענען די יודען שוין אלץ נישט געווען? פאר די סאציאליסטען — א פעסטונג פון קאפיטאליזם, פאר די שאוויניסטען פון כל המינים — א פעלז פון קאמוניזם, פאר די פריידענקער זענען זיי א פעסטונג פון קלעריקאליזם, פאר די קלעריקאלען — מאסאנען און פערשפרייטער פון אפיקורסות א.א.וו. א.א.וו.

און עס געהט איבער דער וועלט א העצע געגען אלע יודען פאר דעם, וואס עס טראכטען און עס פיהלען איינינע. דאסזעלבע טוט זיך איצט ביי אונז.

„יאזעטא ווארשאווסקא" און „ראבאטניק" האלטען אין איין דערצעהלען, אז די יודען האבען זיך פערבונדען מיט דער סאנאציע. און דער גאנצער צארן, די גאנצע אויפרעגונג, אלע פראטענזיעס, וואס מען האט צו דער סאנאציע, ווערען דערפאר ארויפגעלעגט אויף די יודען, אויף אלע.

דער „ראבאטניק" איז הסכם מיט זיין קלאסען-שטאנדפונקט רעדט וועגען בונד פון דער יודישער בורזשואזיע מיט דעם רעגירונגס-לאגער (און ווי בעקאנט, איז די בורזשואזיע פאר דעם ארגאן פון פ. פ. ס. דאס גאנצע יודענטום, א חוץ א פאר סויזענד מיטגלידער פון בונד).

עס איז באמת שווער צו גלויבען, אז דער סאציאליסטישער פובליציסט זאל נישט וויסען, דאס עס זענען פאראן יודען, וועלכע זענען אפען ארויסגעטראטען געגען בריסק, אז עס זענען דא יודישע דעפוטאטען (און צו זיי געהערען אלע ציוניסטישע דעפוטאטען) וועלכע שטעהען ענטשידען אויף דער זייט פון דער דעמאקראטיע, אז די דאזיגע דעפוטאטען פיהרען אין זייער געזעלשאפט א קאמף געגען קלעריקאליזם, אז עס זענען פאראן יודישע בלעטער, וואס האבען פערארטיילט די גלייכגילטיגקייט פון יודישען קאלא אין דער פראגע פון אויטאנאמיע פאר די אוקראינער, — מיט איין ווארט אז עס איז פאראן אנ'אפאזיציאנעלער נאציאנאלער פליגעל. צו וואס זשע שרייבען דאס אלץ אין צוזאמענהאנג מיט די עקסצעסען? צו וואס די אנצוגעהערענישען, אז די יודישע פראסאנאציע-פאליטיק פערשטארקט עס דעם אנטיסעמיטיזם?"

שטימען פון דער פוילישער פרעסע וועגען די עקסצעסען

„ראבאטניק" רעגיסטרירט חטאים פון דער סאנאציע.—ענדעקיש-בלאט וועגען די פראטעסטען געגען עקסצעסען.—„קורייער לודזקי" פערנעהמט זיך מיט פסיכאלאגיע

איינע פון די טעותן, וועלכע עס האט ארויסגערוקט דער „ראבאטניק" כדי צו גערעכטפערטיגען די האלטונג פון פ.פ.ס. לגבי די סטודענטישע עקסצעסען, איז די, אז די יודען טוען זעהר שלעכט, וואס זיי לאזען זיך פערפיהרען פון די גוטע רייד פון דער סאנאציע. מען קען, זאגט דער ארגאן פון די פ.פ.ס. דער סאנאציע נישט גלויבען בכלל, און ספעציעל ווען עס האנדעלט זיך וועגען דער יודען-פראגע, ווייל אין די רייהען פון דער סאנאציע געפינען זיך פונקט אזעלכע אנטיסעמיטען, ווי צווישען דער ענדעציע. כדי צו בעקרעפטיגען די דאזיגע טעות, בריינגט דער נעכטיגער „ראבאטניק" די פאלגענדע פאקטען: אויפ'ן געמיינזאמען אנטי־יודישען מיטינג פון די סטודענטען אין קראקא, זענען אין פרעזידיום געזעסען צוזאמען פארשטעהער פון דער ענדעקישער און פון דער סאנאצישער יוגענד. רעדעס פון איין און דעמזעלבען אינהאלט זענען געהאלטען געוואָרען פון ביידע צדדים, א רעזאלוציע, וואס פאדערט איינצופיהרען נומערוס קלויזוס און וואס פאדערט אויף צו רעקאטירען די יודישע סטודענטען, איז אנגענומען געוואָרען געמיינזאם. נאך דעם מיטינג איז פארגעקומען א געמיינזאמער צוג. ווער עס האט אויסגעהאקט יודישע שויבען אין יודישע געשעפטען, דאס איז שוין נישט געלונגען פעסטצושטעלען.

אין אנ'ארטיקעל אונטער'ן נאמען „נישט געבעטענע פערטיידיגער" טרעט ארויס די „גאזעטא ווארשאווסקא" געגען אלע אינסטיטוציעס, וועלכע דערוועגען זיך צו נעהמען א ווארט אויף צו פערטיידיגען די יודען און צו פערארטיילען די עקסצעסען פון דער ענדעקישער יוגענד. ספעציעל טרעט ארויס דער ארגאן פון די ענדעקעס געגען דער ווארשאווער האנדעלס-קאמער, וועלכע האט אנגענומען א רעזאלוציע, וואס ווייזט אן אויף דער שעדליכער ווירקונג פון די עקסצעסען אויפ'ן פוילישען ווירטשאפטליכען לעבען. די צייטונג פראטעסטירט ווייטער געגען דעם געפלאנטע ארויסטריט פון ווארשאווער שטאט-ראט אין דערזעלבער פראגע, זאלען זיך, שרייבט דאס בלאט פון באיקאט און פון שטעקען-אידעאלאגיע די יודען נישט היצען, ווייל געגען יעדער פראיודישער רעזאלוציע פון דעם אדער יענעם שטאט-ראט קאן מען דעמאנסטרירען טויזענדער בעשלוסען פון גמינעס וועגען ארויסשיקען אלע יודען פון פוילען. דאס אננעהמען אזעלכע רעזאלוציעס וואלט געאנגען פיל לייכטער ווי די פערטיידיגונג פון די יודען אין ווארשאווער שטאט-ראט.

מיר צווייפלען נישט אין דעם חוכ פון דער ענדעציע, זי האט בעוויזען צו בריינגען אין בעוועגונג דעם „קווייט פון דער געזעלשאפט", בעוואפענען מיט שטעקענס די סטודענטען און לאזען זיי אין גאס אריין שלאגען יודען. איז דען נאך דעם שווער צו גלויבען, אז זי וועט בעוויזען צו דעמאנסטרירען אין די טויזענדער פאפירענע רעזאלוציעס געגען יודען, די קראפט פון פינסטערניש איז נאך אומגעהויער גרויס, און צו אפעלירען מיט פינסטערקייט, און אויסנוצען זי פאר מענשענפרעסערישע צוועקען — דערצו איז די ענדעציע דער ערשטער מייסטער.

אנ'ארטיקעל וועגען די עקסצעסען האט פערעפענטליכט דער .טשעסלאוו גומקאווסקי אין „קורייער לודזקי", ה' גומקאווסקי איז א גוט ערצויגענער און קולטורעלער מענש, אנ'עסטעט. דערייבער קאנען איהם נישט אימפאנירען די געוואלד־מעטאדען וועלכע ווערען אנגעווענדעט דורך דער ענדעקישער יוגענד. ער איז געגען אוואנטורעס און געשלעגען, וועלכע קענען נישט אפראפירט ווערען דורך א קולטורעלער געזעלשאפט. ער וואלט וועלען, אז צו די אוואנטורעס זאל וואס גיכער נעהמען א סוף. דאס אלץ איז זעהר שעהן, ווען... ה' גומקאווסקי וואלט נישט גענומען אויף זיך די אומדאנקבארע ראלע פון אנ'„אדוואקאטוס דיאבאלי" פון אנ' אויסטייטשער און ערקלערער פון די סיבות וואס האבען כלומרשט געשאפען דעם פסיכאלאגישען גרונד פאר די עקסצעסען.

ה' גומקאווסקי איז, ווייזט אויס, בעקאנט מיט דער יודען-פראגע אין פוילען פון דער ליטעראטור, וואס ווערט פאבריצירט אין פויזען אדער אין דער ווארשאווער לאבאראטאריע פון פראף. ריבארסקי. פון דער דאזיגער ליטעראטור האט זיך ביי איהם געשאפען א גרויסער סומבור און כאאס וואו גרינבוימיזם מישט זיך אויס מיט זשארגאן, און יודישע פרעטענזיעס שיער נישט צו זיין די אויבער און אליינהערשער אין פוילען — מיט ציוניסטישען שאוויניזם, וועלכער פערשפרייט זיך אין א מאסשטאב וואס האט נישט זיין גלייכען אין דער וועלט, ווען ה' גומקאווסקי וואלט זיך גענומען די טרחה גרינדליכער צו בעקענען זיך מיט די אלע ענינים, וואלט ער זיך איבערצייגט אז דאס צעטעל חטאים וואס ער שטעלט אויפ'ן יודישען חשבון, איז נישט עפעס אנדערש ווי אנ'אויסדרוק פון דערזעלבער היסטעריע, מיט וועלכע עס זענען געווענליך פיל אלע אנטי־יודישע פאמפלעטען און וועלכע ה' גומקאווסקי גלויבט, אז דאס איז א ספעציפיש יודישע אייגענשאפט.

הרב-הכולל פון מילאן ביי'ם פויבסט

דאנקט דעם פויבסט פאר זיין קאמף געגען רעליגיעזע פערפאלגונג

רוים, (יט"א) דער אויבער-ראבינער פון מילאן, אלעקסאנדער דע-פאנא, וועלכער איז אלט 82 יאהר און איז דער עלטסטער ראבינער אין איטאליען, איז בשעת זיין אנוועזענהייט אין רוים אין צוזאמענהאנג מיט דער לעצטער זיצונג פון די רבנים און קאמיסאר'ן פון די יודישע געמיינדעס אין איטאליען, אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן פויפסט אויף א לענגערער אודיענץ.

צווישען אויבער-ראבינער פון מילאן און דעם איצטיגען פויפסט עקזיסטירט א לאנגיעהריגע נאהענטע פערזענליכע בעקאנטשאפט נאך פון דער צייט, ווען דער היינטיגער פויפסט איז געווען ביבליאטעקאר פון דער „אנבראטיאנא ביבליאטעק" אין מילאן, מאנסינאר אכילע ראטי האט דאן זיך אפט בעראטען מיט'ן ראבינער דע פאנא וועגען די פערשידענע העבראישע מאנוסקריפטען, וועלכע געפינען זיך אין דער „אנבראטיאנא-ביבליאטעק" און האט פערפאלקאמט זיינע קענטנישען אין העבראישע שריפטען און אין דער העבראישער שפראך.

די איצטיגע אודיענץ האט געדויערט איבער א האלבע שעה. דער פויפסט האט אויפגענומען דעם רב דע פאנא אין זיין פריוואטער ביבליאטעק, הרב דע פאנא האט בעגריסט דעם פויפסט אין העבראיש און נאכהער איהם געדאנקט פאר דער שטעלונג, וועלכע דער וואטיקאן האט אנגענומען אין דער פראגע פון דער קאלענדאר-רעפארם, וועלכע וואלט טיף בעריהרט די יודישע רעליגיעזע געפיהלען און וואלט אונמעגליך געמאכט אפהיטען דעם שבת.

במשך פון געשפרעך האט הרב-הכולל דע פאנא אויך בעריהרט די רעליגיעזע פערפאלגונגען פון די יודען אין סאוויעט-רוסלאנד און האט געדאנקט דעם פויפסט פאר זיין אויפרוף געגען די רעליגיעזע פערפאלגונגען, וועלכער האט דאן געמאכט א גרויסען איינדרוק אין דער וועלט.

דער פויפסט האט זיך זעהר הערצליך געזעגענט מיט'ן רב-הכולל דע פאנא און האט איהם אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט דאס נישט קוקענדיג אויף זיין עלטער האט ער געמאכט די רייזע קיין רוים און געהאט ביי איהם די אודיענץ.

סאוויעטיש־טערקישע אונטערהאנדלונגען

ליטווינאוו אין אנגארא. פון לינקס: פ. ע. פון טערקישען פארלאמענט קיאזים פאשא, מלוכה-פרעזידענט מוסטאפא קעמאל פאשא, פאלקס-קאמיסאר ליטווינאוו

דיסקוסיע מיט'ן שטעקען

די גאנץ ענערגישע ארויסטרעטונגען פון פ.פ.ס. און פון דער ליגע צו פערטיידיגען די רעכט פון מענש און בירגער וואס זענען געווענדעט נישט בלויז געגען די סטודענטישע עקסצעסע, נאר געגען אנטיסעמיטיזם בכלל, — האבען ארויסגערופען א קאנסטערנאציע אין די רייהען פון דער ענדעציע, די האט פערלוירען דעם רעאלען באדען אונטער די פיס און זי בעהמט זיך צו ארגומענטען פון מיטאלאגישען געביט. די ענדעקישע „גאזעטא ווארשאווסקא" פערזיכערט אז די יודען-פראגע איז איצט איינע פון די גרויסע פראבלעמען פון אונזער ציוויליזאציע און נישט בלויז פון אונזערער, אבער די יודען לאזען וועגען דער פראגע נישט רעדען רוהיג.

מיר פראטעסטירען נישט געגען אנערקענען די יודען-פראגע פאר א זעהר וויכטיגע. אויף וויפיל ס'געהט וועגען זיכערן דעם ראכטלאזען יודישען פאלק בירגערליכע רעכט, אנערקענען מיר די יודישע פראגע פאר זעהר א וויכטיגע. עס קאן דאך אין דער וועלט נישט עקזיסטירען קיין האלבע גערעכטיגקייט, מיט'ן מאמענט ווי עס ווערט געטראטען די גערעכטיגקייט לגבי די יודען, פערשווינדט זי אינגאנצען בכלל, און דער וועלט דראהט איינגאנצען אריינצופאלען אין כאאס פון געוואלדטאטען.

אבער אין זין פון דער ענדעציע איז די יודישע פראגע גארנישט די וויכטיגסטע אין דער וועלט. אויף מערב עקזיסטירט זי נישט פון מאמענט אן, ווי די יודען האבען בעקומען פולע גלייכבערעכטיגונג. אין דייטשלאנד ווערט זי ארויסגערוקט נאר דורך די עקסטרעמע דעמאגאגען, ווי עס זענען די היטלעראוועס, פאר וועלכע די פוילישע פראגע איז נישט קיין קלענערער ארגומענט פאר אגיטאציע ווי די יודישע. אין פוילען וואלט די פראגע אויפגעהערט צו עקזיסטירען ווען מען וואלט אנגעהויבען די יודען צו בעהאנדלען אין הסכם מיט דער קאנסטיטוציע, וועלכע איז דאך אנגענומען געוואָרען דורך דער ענדעציע גופא און פאר וועלכער זיי נעהמען זיך איצט כלומרשט אן.

עס איז נישט אמת, אז די יודען, ווי עס שרייבט די ענדעקישע צייטונג, לאזען נישט דיסקוטירען איבער דער יודען-פראגע אביעקטיוו, עהרליך און לאגיש. מיר האבען זיך נישט איינמאל געשטעלט גרייט צו דער רוהיגסטער דיסקוסיע, אויב אבער די ענדעציע וויל דיסקוטירען איבער דער יודען-פראגע ביים אקאמפאנימענט פון שטעקענס און זי ציהט אריין אין דער דיסקוסיע די אונערפאהרענע און לייכט-אויפבויזענדע יוגענד, דאן איז קלאר, אז נישט מיר שטערען אין דער אביעקטיווקייט, עהרליכקייט און לאגיק, איבער דעם צווייטען ארגומענט פון דער ענדעציע וועגען דעם יודישען „גאלדענעם אינטערנאציאנאל און מאסאנעריע" וועלכע שטערען כלומרשט אביעקטיוו צו בעהאנדלען די יודען-פראגע, איז נישט ווערט צו דיסקוטירען, נישט רוהיגע און נישט מיט ליידענשאפט, ווייל דאס איז דאך נישט מעהר ווי א סטראשאק פאר אלטע ווייבער. פונקט ווי ס'איז אמאל געווען דער יעזואיטען-סטראשאק (אין מויל פון די רוסישע נאציאנאליסטען געגען די פאליאקען. געגען לעגענדעס איז נישטא קיין ארגומענטען, ווייל נישט מיר, נאר די ענדעקעס דארפען דאך בעווייזען, אז די לעגענדעס האבען עפעס געמיינזאמעס מיט דער ווירקליכקייט. ד.ה. אז עפעס א ראטשילד אדער בריאן (די „מאסאנען") שטערען עמיצען אין פוילען רוהיג צו בעהאנדלען די יודען-פראגע.

אנשטאט צו שוועבען אין די הימלען פון מיטאלאגיע און לעגענדעס, וואלט די ענדעציע פאר זיך אליין גוט געטון, ווען זי וואלט די לעצטע געשעהענישען בעהאנדעלט אביעקטיוו, לאגיש און עהרליך. דער שטעקען איז נישט קיין מיטעל צו דערגרייכען וועלכע עס איז נישט צילען, פון אט דעם שטאנדפונקט מוז די סימפאטיע פון יעדען עהרליכען מענשען זיין אויף דער זייט פון די יודען, קיין שום אביעקטיווער און לאגישער מענש וועט דאך נישט גלויבען אין דער מעשה, אז יודען זענען אנגעפאלען אויף די פאליאקען. ווידער ווערען זיך איז דאס עלעמענטארסטע רעכט פון יעדען איינציגען בירגער.

ה.

איוד שעף פון די ריזיגע פאבריק-בוי-ארבייטען אין מאגניטאגארסק

מאסקווע, (יט"א) יעקב גוגעלא, א יונגער יודישער אינזשיניער, איז דער שעף איבער דער גאנצער בויאונג פון דעם ריזיגען מעטאלורגישען קאמבינאט אין מאגניטאגארסק.

לויט דעם פלאן דארף דער דאזיגער מעטאלורגישער קאמבינאט זיין דער גרעסטער אויף דער וועלט און זאל פראדוצירען ביז פיר מיליאן טאן מעטאל א יאהר, די פאבריקען האט מען אנגעהויבען בויען מיט צוויי יאהר צוריק אין א פולשטענדיגער ווילדניש, און אין אויסערגעוועהנליך שווערע אומשטענדען, אין דער בויאונג זענען בעשעפטיגט ביז 40 טויזענד ארבייטער און 2500 אינזשיניערען און טעכניקער, צווישען זיי א בעדייטענדע צאהל יודען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

טייערער געווארען ברויט

נעכטיגע קאנפערענץ וועגן פרייז פון געבעקס

(2) נעכטען איז אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי פארגעקומען א קאנפערענץ פון דער צעניק-קאמיסיע מיט'ן אנטייל פון'ם פארשטייער פון דער וואיעוואדזטווע, ה' לאדעווסקי, פון דער שטאטישער סטאראסטווע, ה' ריין, פון'ם סטארשי פון בעקער-צעך, ה' גראלינסקי, א פארשטייער פון די בעקער-געזעלען, ה' זאלענסקי, ווי אויך א פארשטייער פון די קאנסומענטען.

נאך א לאנגער און שטורמישער דיסקוסיע האט די צעניק-קאמיסיע אקצעפטירט דעם פרייז פון ברויט אויף 45 גראשען א קילא, אנערקענענדיג אז דאס, וואס ברויט וועט איצט קאסטען מיט 5 גראשען טייערער, איז עס נאר מחמת דער טייערונג פון מעהל.

דער נייער פרייז דארף נאך בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן וואיעוואדזען-אמט, און דורכ'ן אינער'ן מיניסטעריום.

די לאגע איז, אלזא, אזא, אז די בעקערס וועלען שוין קענען איינקויפען גייע טראנספארטען מעהל, און ברויט וועט נישט אויספעהלען, אויב.. די געזעלען וועלען נישט פערשטרייקען.

פון האנדעלס-געריכט

דאס האנדעלס-געריכט האט פערעפענטליכט אנ'אופאדלאשטש דער פירמע „קלמן באוער", פאבריק פון גלאנץ-נארן און שנוראוואדלעס (שוואננא 14-16). דער צייטוו. טערמין פון פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 5. נאוועמבער ד. י. דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליציייאישער אויפזיכט.

די זעלבע פירמע האט שוין אין נאוועמבער 1929 בעקומען א „נאדזור", וועלכע האט רעגולירט איהרע חובות אויף 70 פראצ. אויסצוצאהלען אין משך פון 2 יאהר.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האנדעלס-געריכט, איז פערעפענטליכט געווארען אנ'אופאדלאשטש דער פירמע „אברהם גאלדשטיין, מאיר גאלדשטיין און יוסף פיידיס" פון אזארקאוו א.ד.פ. „אזארקאווער שפינערייי, פארבערייי און רייטערייי".

די בעלי-חובות, האבענדיג געוויסע ספקות צו דעם אופאדלאשטש, האבען פארלאנגט, אז די שותפים פון דער פירמע זאלען איינגעזעצט ווערען אין תפיסה. דאס געריכט האט אבער נישט איינגעזעהען קיין נויטווענדיגקייט איינצוזעצען די געפאלענע סוחרים אין ארעסט, נאר געשטעלט זיי אונטער פאליצייאישער אויפזיכט. דער טערמין פון צייטווייליגען פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש, איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 24 אקטאבער 1930.

* * *

א דריטער אופאדלאשטש איז פערעפענטליכט געווארען דער פירמע „קלמן ליפמאן", שטרימפפאבריק (פאלודניאווע 78-80). דער געפאלענער איז געשטעלט געווארען אונטער פאליצייאישער אויפזיכט. דער צייטוו. טערמין פון פערעפענטליכען דעם אופאדלאשטש איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 21 אקטאבער ד.י.

ערב א שטרייק אין די ראזורעס

די פאדערונגען פון די פריזיער-סוביעקטען

(2) נעכטען האבען די פריזיער-סוביעקטען אפגעהאלטען א געמיינזאמע פערזאמלונג אין פריזיער-פעראיין אויף שענקעוויטשא 17.

עס זענען אויסגעארבייט געווארען א רייה פאדערונגען: וועגען אפהיטען דעם 8-שעה'דיגען ארבייטס-טאג, וועגען די אורלויבען, געזעלשאפטליכע פעריזיכערונגען, קאמף מיט דער נישט-עהרליכער קאנקורענץ, מינימום-לוינען פאר דער ערשטער קאטעגאריע 50 זלאטעס וועכענטליך, און פאר דער צווייטער — 30 זל. אומבעדינגטער אפרוה אין די זונטאגס און אין די יום-טוב-טעג, און וועגען א קאלעקטיווען אפמאך.

די פאדערונגען זענען שוין איבערגעגעבען געווארען אין פריזיער-מייסטער-פעראיין (שענקעוויטשא 15 און פעטריקאווער 85) ווי אויך אין ארבייטס-אינספעקטאראט.

קומענדיגע וואך וועט פארקומען א קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט, נאך וועלכער דער פעראיין פון די פריזיער-סוביעקטען וועט צוזאמענרופען א מיטינג פון אלע סוביעקטען, וואס ארבייטען אין לאדז, און אויב די קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאראט וועט נישט ברענגען צו א פאזיטיווען רעזולטאט, וועלען די סוביעקטען אונטערשטיצען זייערע פאדערונגען מיט א שטרייק.

זיך צובראכען ביידע הענד

בעת אנ'אויטא-קאטאסטראפע לע'ם לאדז

פויערים קומען אן און שעפען בראנפען מיט בלאטע...

(א) א לאסט-אויטא האט געפיהרט קיין קאנין אנ'ערך 600 ליטער שפירט. דער שאפער איז געווען ראמאן פורלישעק פון לאדז און דער קאנוואיענט — אברהם גאלדוואסער.

אויפ'ן שאסעי צווישען אוניעיאוו און טורעק האט דער שאפער געוואלט אויסמיידען 2 פויערישע פוהרען, און אזוי נישט געשיקט פערקירעוועט, אז דער אויטאמאביל איז אריינגעפאלען אין א גרוב, איז צובראכען געווארען, און אויך פון די קאסטענס שפירט איז געווארען אש און בלאטע...

דער שאפער האט זיך לייכט צוקאליעטשעט דעם קאפ, אבער דער קאנוואיענט גאלדוואסער איז איננאנצען צו'הרג'ט און ביידע הענד זענען ביי איהם צובראכען.

דער היזק בעטרעפט 7500 זלאטעס. דערפאר אבער האט זיך פאר די פויערים פון די נאהענטע דערפער געמאכט „חגא": גאנצע קאמפאניעסווייז זענען געקומ.ן אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע, און געשעפט דעם אקעוויט צוזאמען מיט דער בלאטע..

דער דעפיציט פון די לאדזער פייערלעשער

איין אפטיילונג — די דריטע זאל אויפגעלעזט ווערען

(2) די לאדזער פרייוויליגע פייערלעשער-אינסטיטוציע עקזיסטירט שוין 50 יאהר, און דיספאנירט מיט 5 הויפט-אפטיילונגען (חוץ די פייערלעשער-גרופען אין די גרויסע פאבריקען).

ווי פאר אזא גרויסע שטאט, ווי לאדז, איז עס גאר נישט קיין סך, און דאך האלט עס דערביי אז צוליב „אפשפארונגס-טעמים" זאל די דריטע אפטיילונג ליקווידירט ווערען.

און צו אפשפארונגען מוז מען דאך קומען, ווייל דער אויסגעארבייטער בילאנס אויפ'ן יאהר 1932–31 בעווייזט א דעפיציט פון 95,979 זל...

כדי צו דעקען דעם דעפיציט האבען די לאדזער פייערלעשער בדעה איינצוארדנען פערשידענע הכנסה-פעראנשטאלטונגען, און עס איז נויטיג, אז די לאדזער בעפעלקערונג זאל זיך, אויס עלעמענטארע זעלבסטשוץ טעמים, שטארקער פעראינטערעסירען מיט דעם גורל פון די לאדזער פייערלעשער.

היינט די וואהלען פון א קהלה-פערוואלטונג

היינט צווישען 8 און האלב 10 אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער קהלה, די וואהלען פון א קהלה פערוואלטונג. ווי בעקאנט פיגורירען צו די וואהלען 4 ליסטעס: נומער 1 — פון די אלקיסטען; נומער 2 — פון די ציוניסטען; נומער 3 — פון די אונפארטייאיש-רעליגיעזע און נומער 4 פון דער „אגודה". קיין שום פערבינדונגס-ליסטעס זענען נישט פערהאן, צו די וואהלען דארפען קומען די קהלה-ראטמענער פערזענליך. ס'דארפען געוועהלט ווערען 8 פערוואלטונגס-מיטגלידער און 8 פערטרעטער.

נאוועמבער

זונטאג 15 ה' כסלו תרצ"ב

זון-אויפגאנג 6.57
זון-אונטערגאנג 3.47

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראציע פיהרט אדורך די מיליטער ביורא פון מאגיסטראט אויף זאוואדזקא 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אזייגער.

עס דארפען זיך שטעלען:

מארגען, מאנטאג, ד. 16 נאוועמבער

די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 6 קאמיסאריאט מיט די אותיות!

L Ł M N O P R S Sz T U W Z Ź

און די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14 קאמיסאריאט, מיט די אותיות:

W Z Z

פוילישער געזאנדטער אין נארוועגען

בעפולמעכטיגטער מיניסטער אין לאדז

אין לאדז ווייל איצט ביי זיין פאטער, דעם אנגעזעהענעם כלל-טוער ה' גרשון ניימאן, דער בעפולמעכטיגטער פוילישער מיניסטער אין אונגארן.

ה' ניימאן איז געווען ראט אין דער פוילישער אמבאסאדע אין פאריז און פון דארט איז ער בעשטימט געווארען אלס פוילישער געזאנדטער אין נארוועגיע.

אנ'איינברוך-גנבה

(2) נעכטען ביינאכט האבען זיך אין גאלאנטעריע-געשעפט פון רודאלף רונדוואלד (נאווראט 36) אריינגעקראכען גנבים און ארויסגעפיהרט אויף אנ'אויטא פערשידענע סחורות פאר 1.800 זלאטעס.

אויבטערגעשאסען א גנב

(2) נעכטען ביינאכט האט דער באהן-וועכטער יוזעף קעלנער בעמערקט, ווי אויף דער פראכט-סטאציע אין קאראלעוו גנב'עט עמיצער קוילען פון די וואגאנען, האט ער בעפוילען יענעם שטיין צו בלייבען, און אז יענער האט זיך נישט געפאלגט, און זיך געלאזט לויפען האט ער אויסגעשאסען און געטראפען איהם אין פוס.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער קוילען-גנב איז א געוויסער יוליאן אניאלקעוויטש, אהן א שטענדיגען וואוין-ארט.

דערווייל האט מען איהם אפגעפיהרט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

שפעטער וועט מען איהם איבערגעבען צו דער געריכטס-מאכט.

פון דער פירמע געבר. מילקער, (פלאץ וואלנאשטשי 5)

די אויבענדערמאהנטע פירמע, וואס עקזיסטירט זייט 1880 יאהר בעזיצט דעם גרעסטען אויסוואהל פון זעמטליכע אייוען, וויזשימאטשקעס, וואננעס, אלערליי קוכען-געשירען, פלאטינען, מאשינקעס צו פלייש, פרימוסען, שלעסער א. ז. וו. די פירמע מילקער עמפפעהלט די אלע אויסגערעכענטע ארטיקלען צו גענויע פאבריקס פרייזען. דאס בעזיכטיגען די סחורות פערפליכטעט נישט צו קויפען.

זאל פילהארמאניע

אכטונג, לאדזער מעלאמאנען!

נור 1 קאנצערט

פון וועלט-בעריהמטען אבער-קאנטאר פון דער טלאמאצקער סינאגאגע אין ווארשא

מ. קוסעוויצקי

אין פראגראם: שמעה ותשמח ציון, בריך שמה, לאל ברוך, משנה, נעילה, רבונו של עולם, ומפני חטאנו, לדור ודור, עקביא בן מהללאל, דאס גלות ליד, מתרצה ברחמים טאסקא, ריגאלעטא, פאיאצי, זשידאווקא. יעאוגעני אניעגין, אריע פון לעסקי.

ביים קלאוויר: ס. דאווידאוויטש—ליכטערמאן.

פרייזען זעהר ביליגע: פון 1 ביז 3 זל. ערשטע רייהע.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אין אלע עקען פוילען

הערט מען פון דער גרויסער רעדוקציע פון די פרייזען

אויף אלער ארט קאסמעטיק אויף אלער ארט

וואס עס האט פערקלענערט די 1-טע איבעראל-בעקאנטע

קאנקורענץ-פערפומעריע פון

I. DRUKIER

ZAWADZKA 5, tel. 175-92

וועלכע האט דעם רייכסטען אויסוואהל פון פערפומען, זייפען, פודער און מעלנישע וואסערן א.ז.וו. אלע קומען זיך איבערצייגען!

בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען — בעדייטענדע ראבאטען.

אויפגעלעזט דעם מיטינג פון „בונד"

וועגן דער ערמאָרדונג פון בעקער-אַרבייטער נויערמאַן

נעכטען איז אין פאָלקס-טעאַטער פאָרגעקומען אַ בונדישער מיטינג וועגן דעם מאָרד איבער דעם וואַרשאווער אַרבייטער נויערמאַן. נאָכדעם, ווי ס'האָט גערעדט דער ערשטער רעדנער ה' גוטקאָוויטש, האָט בעקומען אַ וואָרט צו אַן ערקלערונג וועגן ענין נויערמאַן דער קאָמוניסטישער סיים-דעפּוטאַט ה' אַנעצקי, וועלכער האָט זיך וועגן דעם געוואָנדען צום פּרעזידיום. (ווי בעוואוסט בעשולדיגען די בונדיסטען די קאָמוניסטען, אַז זיי האָבען אַ שייכות מיט דעם מאָרד.

דער פּאָליציי-פאָרשטעהער, וועלכער איז אַנוועזענד געווען אויף דעם מיטינג, האָט דעם דעפּוטאַט נישט געלאָזט אָפּגעבען די דערקלערונג. ס'איז אויסגעבראָכען אַ גרויסער טומעל און אַ געשלעג אין זאַל. לסוף, ווען דער עולם האָט זיך בערוהיגט און עס האָט שוין גערעדט דער צווייטער רעדנער, האָט דער פּאָליציי-פאָרשטעהער דערקלערט דעם מיטינג פאַר אויפגעלעזט.

אויף דער גאַס איז נאָך דעם מיטינג פאַרהאַלטען געוואָרען ראַטמ. מילמאַן, וועלכער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין קאָמיסאַריאַט. דעם ה' מילמאַן איז געמאַכט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל פאַר שטערען די גאַסען-בעוועגונג.

אויפ'ן פאַרלאַנג פון ה' מילמאַן איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אַ צווייטער פּראָטאָקאָל, אַז דער פּאָליציאַנט זאָל איהם האָבען אויף דער גאַס בעליידיגט מיט אומלכע אויסדרוקען, ווי „זשי-דאָווסקאַ מאָרדאַ" און אַנד.

מחמת ס'האָט זיך נישט געלונגט דער שידוך

זעגען איצט חתן-כלה געבליבען אָהן אויגען

(2) דער 30-יאָהריגער סטאַניסלאַוו בלאַש-טשיק פון דאָרף פשטשאָנאָוו, הינטער גלאָוונע, האָט זיך פאַרלאָבט מיט דער רייכער 21-יאָהריגער פוי-ערן-טאָכטער, זאָפיאַ קאַרטשעווסקאַ, וועלכע ער האָט, אגב, פריהער פאַרפיהרט...

האָט זיך אָבער געמאַכט אַ מעשה, אַז די ווירטשאַפט פון די קאַרטשעווסקי'ס איז פאַרברענט געוואָרען און דאָס מיידעל איז געוואָרען אַן אָרימע כלה מיט אַ צולאָג... אַ קינד אָלס נדן.

בלאַשטשיק האָט דעריבער חרטה געקראָגען אויפ'ן שידוך, און זיך פאַרלאָבט אַן אַנדער רייכע דאָרפס-מיידעל, די 20-יאָהריגע קאַראָלינאַ וואָרעצקאַ.

און נעכטען, אַז זאָשיע האָט געטראָפען גיין צוזאַמען סטאַשעק'ן מיט קאַראָלטשי'ן, האָט זי זיי ביידען בעגאָסען מיט זאַלץ-זויער, און ביידען אויס-געברענט די אויגען.

זאָפיאַ קאַרטשעווסקאַ איז אַרעסטירט געוואָרען.

פון שערער-אַרבייטער-פעראיין

די אַקציע פאַר אַ 8 שעה'דיגען אַרבייטסטאָג

די ניי-געוועהלטע פערוואַלטונג פון פּראָפ. שערער-אַרבייטער-פעראיין (פּילסודסקיעגאָ 19) איז צוגעטרעטען צו פערווירקליכען די רעזאָליוציע פון דער לעצטער אַלגעמיינער פערזאַמלונג וועגען נאָר-מאַליזירען די אַרבייטס-צייט אין דעם פאַך. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, קומט היינט פאָר אין פער-איינס לאָקאַל אַ מיטגלידער-פערזאַמלונג.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

דירעקציע: א. בעזמאַן און ד. צעלמייסטער

נור היינט און מאָרגען

קאָנט איהר זעהען און הערען דעם לאָדזער ליבלינג

רעגינא צוקער

אין צימבאַליסט'ס גרויסע אויפפיהרונג

„די גרינע אין אמעריקא"

העכסט קאָמישע פּיעסע אין 3 אַקטען

מיט 16 נומ' געזאַנג און טענץ

מיט רעגינא צוקער. זי זינגט / זי טאַנצט / זי מאַכט פרייליך / זי ברענט אַ וועלט

און דאָס אַלץ אין היינט, זונטאָג צו פּאָפּולערע פּרייזען

פון 50 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייהע שפּאָט-ביליג

מאָרגען, מאָנטאָג דער גרעסטער שלאַגער מיט רעגינא צוקער

איציק'ל שייגעץ

אלילבהייטס-פּרייזען כמעט בחנם!

דער גאַנצער באַלקאָן און גאַלעריע 50 גר., גאַנצער פּאַרטער פון 1. ביז די לעצטע רייהע צו 1 זל.

היינט גאַסטראָלירט די טרופּע פון קאַמעראַל-טעאַטער אין אַלעקסאַנדער

מאָרגען, מאָנטאָג — די סענסאַציאָנעלע פּיעסע „קרבנות פון ליבע"

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) הייט פיינאַכט דיזשורירען: א. פּאַטאַש (פּלאַץ קאַשטשעלני 10), א. כאַרעמזא (פּאָמאָרסקאַ 12), ש. מילער (פּיעטרקאָווער 46). מ. עפּשטיין (פּיעטרקאָווער 225), ז. גאַרטשיצקי (פשעיאַזד 59), ג. איטאָניטוויטש (פּאַביאַניצער 50).

די אויסאַרבייטונגען פון דער פאַבריק הלינגע און שולץ

אין דער פירמע פון געב. א. און ז. ראַפּעפּאָרט

דאָס לאָדזער פּובליקום האָט בעקומען די וואָך אַ דערגרעהעגדע איבעראַשונג. איינע פון די גרעסטע זייד פאַבריקען אין לאָדז, וועמענס אויס-אַרבייטונגען עס האָבען זיך פערדינט די אמת'ע אַנערקענונג אָלס די פאַינסטע אויסאַרבייטונ-גען, האָבען איבערגעגעבען דעם דעטייל פערקויף פון זייערע כחות דער בעקאַנטער און די בריימע קרייזען פון דער קונדשאַפט, פירמע געבר. ז. און א. ראַפּעפּאָרט אויף פּיעטרקאָווער 15.

דער לאָדזער פירמע האָט איינגעריכטעט פאַר דער קונדער בעזונדער בעפּעלקערונג אַ קאַלאָסאַלען איינ-דרוק. די פירמע א. און ז. ראַפּעפּאָרט וועט די אַלע זייד אויסאַרבייטונגען פון דער דערמאָהנטער פירמע פערקויפען צו געוויסע פאַבריקס-פּרייזען.

די פירמע ראַפּע אַ"ט איז בעקאַנט אין אינ-זער שטאָט מיט איהר רעעלקייט און העפליכער בעדינונג.

דער אורטייל אין פּראָצעס

וועגען דער אַפּערע אין דער זגער-זשער דייטשער קאָאָפּעראַטיוו - באַנק

(2) מיטוואָך, דעם 11 ד. ח. איז אין לאָ-דזער קרייז-געריכט גמשפּט געוואָרען דער געוו. לייטער און דער ביכהאַלטער פון דער דייטשער קאָאָפּעראַטיוו-באַנק אין זגעזש, אַרטור קויפמאַן, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין בעגיין מיס-ברויכען.

אַזוי-ווי דער אַנגעקלאָגטער האָט בעוויזען, אַז די אַנקלאַגע געגען איהם נעמט זיך פון אַ נקמה האָט דאָס געריכט איהם בעפרייט פון דער בע-שולדיגונג און פון שטראָף.

עפענטליכער משפט

היינט זונטאָג 3 אַ זייגער נאָכמ. אין לאָקאַל פון „התאחדות" (שיענקיעוויטשאַ 5/3) קומט פאָר לויט דער איניציאַטיוו פון דער ציוניסטישער יו-גענד-אָרגאַניזאַציע „עבודה", אַ גרויסער עפענט-ליכער משפט איבער דער אונפּאַרטייאישער ריכטונג אין דער ציוניסטישער יוגענד-ערציהונג און איהר רעפּרעזענטאַנט: — די אָרגאַניזאַציע „הרצליה".

ראַדיאָ-פּראָגראַם

זונטאָג, ד. 15. נאָוועמבער

10,15 גאָטעסדינסט, 11,58 צייטסיגנאַל, 12,15 קאָנצערט. 3.06 מוזיק. 3,55 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4.20 פעליעטאָן, 4.35 געזאַנג, 4.50 פעליעטאָן, 5.05 מוזיק פון גוראַלעס, 5,20 פע-ליעטאָן, 5,35 פאָלקס-געזאַנג, 4.45 פעליעטאָן, 6.30 רעפּערטואַר. 6,35 לייכטע מוזיק, 7,00 פערשידענעס, 7,20 ספּאָרט, טראַנסמיסיע פון פּוי-לישען טעאַטער אין קאַטאָוויץ, קאָמוניקאַטען און לייכטע און טאַנץ-מוזיק.

בײַ גרויזנלבער הויטפאַרבונג

מאַטקים פון די אויגען, שלעכטע בעפּינדונג, טרויעריגער געמיטשטימונג, שווערע חלומות, איז ראַטזאַם עפליכע טעג דורכאַנאַנד פרימאָרגענס אַ גלאָז נאַטירליך ביטערוואַסער

Franciszka Jòzefa

צו טרינקען. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַ-דען שטעטשנעס.

Dr. H. Weisshoff

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

זאַוואַדזקאַ 23, טעל. 162-95

נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

צום זכרון פון דעם ג. פּובליקום!

קאָנקורענצלאָזער רעפּערטואַר פון קלאַנג-קינאָ

„CAPITOL"

קאָלעקציע פון די פּרעכטיגסטע מייסטערווערק וועלען זיך קורצליך בעווייזען אויף אונזער עקראַן

„HAI-TANG"

מיט דעם בעריהמטען כינעזישען שטערן **Anna May Wong**

„לויט דער פירשטינ'ס בעפעהל"

מיט **Liljana Harvey**

„דאָס גרויסע הויז"

פּרעכטיגע קרעאַציע פון **Wallace Beery**

„די בלום פון אַלזשיר"

„סעוויל, די שטאָט פון ליבע"

נייעסטער טריאומף פון **Ramon Rovarro** און אַנד.

ר. איזראַעל.

קאַפּערעלע

א סענסאַציאָנעל-ערטש ער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(20

בערנאַרד קאַלינסקי איז בעת זיין אַרעסט און נאָך זיין אַרעסט געבליבען פולשטענדיג רוהיג. ער האָט זיך געפיהלט אינגאַנצען אומשולדיג, און אַפילו נישט געהאַט קיין געוויסענס-ביסען דערפון וואָס צוליב זיינס אַן עקסצענטרישען איינפאַל איז אומגע-קומען אַ מענש, זיינס אַן אַלטער פריינד, נאָר מאַמענ טענווייז האָט זיך, אין איהם אַריינגעגנבעט דער געדאַנק:

— און אפשר? אפשר איז בראַנד צופעליג געשטאָרבען... אפשר האָט ער זיך בכלל איבערגע-נומען מיט דער גאַנצער געשיכטע, אַז דער מענש מיט דעם שוואַכען האַרץ אויף וואָס בראַנד האָט שטענדיג געליטען האָט נישט אויסגעהאַלטען, אפשר איז בראַנד אינגאַנצען אומשולדיג. קיין שום בע-ווייזען, ווער עס איז דער פערפיהרער פון זיין פריי-דאַ, האָט ער דאָך נישט געהאַט ער האָט דאָך נאָר געזוכט, געפאָרשט, אָבער גאָרנישט געוואוסט.

בערנאַרד האָט זיך אָבער באַלד בערוהיגט:

— איך בין דאָך נישט שולדיג, אַז אימיצער האָט אַ שוואַך האַרץ און שטאַרבט. איך קען נאָר בעדויערען, איך בין דאָך קיין שום פערברעכען נישט בעגאַנגען און דאָס אַגין אַלץ.

בערנאַרד קאַלינסקי האָט זיך געפונען אין אויספאָרשונגס-אַרעסט ביז עס וועט אַדורכגעפיהרט ווערען דער אַנאַליז פון דער קאַווע, וואָס איז גע-בליבען אין דעם טעפּעל, פון וועלכער בראַנד האָט געטרונקען. די פּאָליציי האָט אויך געפּלמסט דעם טויטען קערפּער פון בראַנד'ן, נאָכדעם ווי די מאַכט האָט דאָס אַלץ געטון, האָט מען ערשט בער נאָרד'ן אויסגעהערט.

קאַלינסקי האָט ליידענשאַפטליך געצויגען דעם רויך פון זיין פּאַפּיראָס, ווען ער איז געזעסען אין קאַבינעט פון אויספאָרשונגס - ריכטער. ער וואָלט שוין געווען צופרידען ווען די אַלע אונאַנגע-נעהמע סצענעס זאָלען זיך שוין ענדיגען.

— איהר ווייסט פּאַניע קאַלינסקי, האָט דער ריכטער אָנגעהויבען אַז איהר זענט פערהאַלטען געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן פּלוצלונגען טויט פון אייער פריינד ראַפאַל בראַנד.

— געוויס ווייס איך דאָס, די פראַגע איז גע-ווען איבעריג.

— דאָס איז אַזאַ אָפיציעלע פאָרם פון אָנ-הויב פון אַ פערהער, איבעריגענס וועט איהר זיך שפּעטער דערוויסען אַז די פראַגע איז נישט גע-ווען קיין איבעריגע, איך וויל אייך מיטיילען אַז מיר האָבען שוין אַדורכגעפיהרט דעם אַנאַליז פון דער קאַווע און שוין געפּלמסט דעם טויטען קערפּער פון בראַנד'ן.

— און איהר האָט גאָרנישט געפונען, פער-שטעהט זיך, האָט בערנאַרד רוהיג צוגעגעבען.

— אמת, מיר האָבען גאָרנישט געפונען, די השערה פון פערגיפטונג און מאָרד מוז דאָ אינגאַנ-צען אַוועקפאַלען.

— און איך ווער בעפרייט פון יעדען חשד און קען געהען, האָט בערנאַרד נאָך רוהיגער ווי פריהער געזאָגט.

— דאָס נאָך נישט האָט דער ריכטער געזאָגט, יעדענפאַלס זענט איהר שולדיג אין דעם, אַז מיט אייער אַ נישט-בערעכטיגטען שפּאַס האָט איהר גע-בראַכט צום טויט פון אַ מענשען.

— אַ שפּאַס? זאָגט איהר הער ריכטער. דאָס איז אַ בלוטיגער שפּאַס, איך האָב געבלוטיגט אין בלוטיג נאָך, און איהר רופט עס אָן אַ שפּאַס.

— וועגען מיינעטוועגען זאָל דאָס זיין אַ וואַהנזיניגער איינפאַל, ס'איז אָבער אַ פאַקט, אַז איהר האָט געבראַכט צום טויט פון אַ מענשען.

— און פון זיין זייט, פון בראַנד'ס מיין איך, איז עס נישט געווען קיין וואַהנזיניגער איינפאַל, אַוועק-צופיהרען פון מיר דאָס טייערסטע וואָס איך האָב גע-האַט אויף דער וועלט, אַרויסצורייסען פון מיר מיין נשמה, מיין האַרץ, מיין ליבע. איז עס נישט געווען קיין וואַהנזיניגער איינפאַל אַוועקצופיהרען פרידאַ, זי אומגליקליך צו מאַכען, צו שענדען, אַרויסצו-טרייבען אין גאַס און טרייבען זי יונגערהייד אין קבר אַריין? בערנאַרד קאַלינסקי איז איצט שוין נישט געווען רוהיג, ער איז געוואָרען אָנגעצונדען פייער-רויט, די אָדערען אויף זיין שטערען זענען געווען אָנגעצויגען און אויסגעזעהען ווי שטריקלעך, זיינע הענד האָבען געציטערט.

דערפאַר איז איצט געווען רוהיג דער אויס-פאָרשונגס-ריכטער וועלכער האָט געענטפערט:

— אויף דעם אופן קענט איהר רעדען צו זיך אַליין, צו אייערע פריינד אָבער פאַר'ן געריכט זענען דאָס נישט קיין אויסריידען, און קודם כל וואו האָט איהר די בעוויזען, אַז ער איז טאַקע אין דעם שולדיג, אַז בראַנד איז ווירקליך געווען דער פער-פיהרער פון אייער פרוי? אַזעלכע בעווייזען האָט איהר נישט.

— אויב ער איז אונשולדיג בין איך אויך זיכער נישט שולדיג. אויב ער האָט זיך אין גאָרנישט גע-פיהלט, פאַרוואָס-זשע האָט ער זיך געוואַרפט איבער בעהמען מיט דער דאָזיגער געשיכטע, מיט דעם שפּאַס, אָדער מיט מיין וואַהנזיניגען איינפאַל, ווי איהר האָט דאָס אָנגערופען, הער ריכטער.

— אין נאָמען פון געזעץ מעלד איך אייך אַלזאָ האָט דער ריכטער געזאָגט, אַז איהר ווערט פריי פון יעדען חשד צו זיין שולדיג, אין טויט פון ראַפאַל בראַנד וועלכער איז געשטאָרבען פון אַ האַרץ-שלאַג דערביי קען די אויספאָרשונג נישט אַריינגעהען אין די סיבות וואָס האָט געפיהרט צו זיין האַרץ-אָנפאַל.

— און איך קען געהען, האָט קאַלינסקי צוגע-געבען.

— ניין, נאָך נישט, מיר דאַרפען אייך דאָ איצט אין אַ גאַנץ אַנדערען ענין.

— דהיינו?

— איך וויל אייך פערהערען אין אַן ענין, אין וועלכען איהר קענט אונז געבען אינפאָרמאַ-ציעס, איהר האָט דאָך געוויס געקענט אַ פריילין האַנקאַ ראַוועסקאַ?

— האַנקאַ ראַוועסקאַ?... ניין, דער נאָמען איז מיר אינגאַנצען נישט בעקאַנט.

— מיט עטליכע טעג צוריק האָט איהר דאָך מיט איהר גערעדט.

— איהר האָט אַ טעות, הער ריכטער, איך האָב אין מיין גאַנצען לעבען נישט געקענט אַ מענ-שען מיט אַזאַ נאָמען.

— און דאָך וועלען מיר אייך אויסווייזען אַז איהר האָט מיט איהר יאָ גערעדט.

— איך פערשטעה גאָרנישט.

(פאָרטזעצונג קומט)

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICIŃSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

די נידריגע פרייזען ערשבערן קליענטען

נוץ אויס די געלעגנהייט, איבערציייג זיך אליין איבער דער גוטסקייט, גרויסן אויסוואהל און אונגעהויערע נידריגע פרייזען פון די ארטיקלען, וואס ווערען פערקויפט אין קאנסום.

בעמערקונג: רעשטלעך און בראַק

פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור
אקצ.-געז. אין לאדז
פערקויפט אויסשליסליך דער קאָנסום
צו געוויינע פאבריקס-פרייזען

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, אז די פאַבריק פון זייד-וואַרען-אויסאַרבייטונגען

KLINGE & SCHULZ Sp. Akc. w Łodzi

האט אונז אנפערטרויט דעם
דעטייל-פערקויף

צו פאַבריקס-פרייזען

פון זייערע בעקאַנטע פאַר די פאַרנעהמסטע, אין לאַנד אויסאַרבייטונגען, וועלכע מיר וועלען פערקויפען

צו פאַבריקס-פרייזען

מיר בעמערקען, אז אינזער לאַגער וועט זיין פערגרעסערט מיט אלע אויסאַרבייטונגען פון דער דערמאָנטער פירמע און צוואר: קרעפּ זשאָרזשעט, קרעפּ מאַראָקען, קרעפּ סאַטען, מעטעאָר, מאַראָקען אַדראַמאַשקי, טויל דע סוא, קרעפּ דע שין, שטאָפען אויף מאַנטלען, יוביצעס. העמדער, קאָלדרעס, מוסטער-נייהייטען א. ז. וו. א. ז. וו. אין א גרויסען אויסוואַהל פון סאָרטען און קאָלירען.

B-cia Z. i A. RAPPEPORT, Piotrkowska 15, tel. 218-93.

„KAMCZATKA" פעלץ-וואַרען-לאַגער

לאדז, 19 פּיעטריקאָווער 19, טעל. 66-224 און 23-162
עמפפעהלט דעם רייכסטן אויסוואהל פעלץ-וואַרען צו ערמעסיגטע פרייזן
בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ׳ן ארט.

זיכערע הילף און א רפואה

אהין א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהין א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א מעסער-קאָפּ און עס פאַלט אריין אין דעם בוים און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל גומענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך ווינער פראָפעסאָרען מיט מיינע בע-האַנדלונג און פון דייטשען פראָפעסאָר דאָקטאָר בראַכורעווינג געזעטיגט זיכער דעם שטערמען און געפעהרליכסטען בראָך, אויך פאַר הויקערס ליימונגען מיט הייל-באַרסעטען און אפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַט-פוס ספּעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען פאַר די גרעסטע קראַנקע אדערן. עמפפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָווענד.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזי-טעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַ-רישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטן דאַנק דעם גרויסען ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 (פראָנט, פּאַרטער) פאַר בעפרייען מיך פון א זעהר געפעהרליכער ברוך-קראַנקהייט, אויף וועל-כער כ'האָב געליטען א סך יאָהרען. מ'האָט מיר געראָטען א גרויסע אָפּעראַציע, היינט אָבער פיהל איך מיך פערזיכערט געגען דעם אומגליק. אלס צייכען פון דער דאָזיגער טובה דאַנקבאַרקייט דריק איך אויס מיין עפנטליכען דאַנק
(—) K. Drelich,
ul. Napiórkowskiego Nr. 88.

Dr. med.
Haltrecht
ספּעצ.-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה., נעהמט אָן פון 8—9.30 פריה פון 1—2 נאָכמיטאָג און פון 6 ביז 9 אָוו. גה. זונטאָג, פון 9 ביז 1 בייטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לייטשניגע פרייזען.

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטן
צוריקגעקערט
ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)
telefon 129-52.
נעמט אָן פון 9—10 פריה און פון 5—7 אָוונט.

אייז
יעדען קוואַנטום
צו ביליגע פרייזען
ליפערט
Południowa 22
טעל. 191-26 און 190 48

קלאַנג-קינא
MIMOZA
סיענקעוויטשא 178
היינט און פאָלגענדע טעג!
רעוואָלוציע פון סעזאָן!
„ראַמאַן אין ריא גראַנד"
אין די הויפּט ראָלען:
R. Edesson, W. Baxter, M. Duncan
אויסערן-פּראָגראַם: „FOX"-צייטבעריכט.
אנהויב 4 נאָכמ., שבת און זונטאָג 2 בייטאָג
אויפ'ן ערשטן סעאַנס אלע פלעצער 60 גר

יעדער איינציגער
האָט זיך איבערצייגט, אַז פאַר
מעבעל
דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען א.ז.וו.
צאָהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידענע געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

Dr. med. **URBACH**
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף פּיעטריקאָווער 8
טעלעפאָן 148-89
ספּעציאַליסט פאַר נערווען-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג.

65.000.000 PAR NOSZONYCH w EUROPIE JEST GWARANCJĄ ICH DOBROCI

REZINOTRUST

וויכטיג פאַר לאָדז
און דער פּראָווינץ!
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער ג. קונדשאַפט, אַז אונזער לאַגער אין לאָדז, פּיעטריקאָווער 40, לינקע אָפיציינע, פּאַרטער א. פ.

SKŁAD KOMISOWY
Przedsięb. Handlowe „REZYNA"
איז פערזעהען מיט א רייכען אויסוואַהל פון זעמט-ליכע קאַלאָשען און באָטען פון דער פירמע
„REZINOTRUST"
צו מעסיגע פרייזען מיט אַכטונג
Przedsięb. Handl. „REZYNA"
Łódź, Piotrkowska 40
tel. 145 32

אַנאַנסען אין „נייעם פאָלקסבלאַט" האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

MARKA TA JEST GWARANCJĄ JAKOŚCI „PAW"

ס'איז פאר פרויען שוין א כלל, צו טראגען „פאוו"-וועש איבעראל!

PAW בעצויבערט

ווי די קעניגליכע פאווע צושפרייט איהר פעכער, וואס שימערט מיט אלע קאלירען, אזוי בעצויבערן אונזערע אויסארבייטונגען די ענטציקענדע קליענטקעס. די וואונדערבארסטע זיידענע קאמפאזיציעס אין הונדערט שאטירונגען גיבען די מעגליכקייט א ביז-איצט נישט-דערגרייכבארען אויסוואהל און צופאסונג צו יעדען קאמפלעט. צווישען די פיל אונזערע אויס-ארבייטונגען עמפפעהלען מיר ספעציעל אויף'ן ווינטער-סעזאן אונזער וועש „MACCO-RIBANA", דער דאזיגער סארט איז ביז איצט וועניג בעקאנט געווען אויף אונזער מארק. די גאראנטירטע שויץ געגען קעלט פערהיט געגען פערקיהלונג און דעפארמירען דאך נישט די פיגור.

כדי צו געבען די מעגליכקייט אונזערע ג' קליענטקעס דעם אמגינסטיגסטען איינקויף און די געלעגענהייט צו בעקע-נען זיך מיט אונזער גאנצער קאלעקציע, האבען מיר ערעפענט, ווי ס'איז אלעמען בעקאנט, אויף

פיעטריקאווער 154

אנ'אייגענעם סאלאן פאר דעטייל-פערקויף צו פאבריקס-פרייזען

די דאזיגע פלאצובקע האט זיך ערווארבען אנ'אפקלאנג איז משך פון עטליכע טעג.

מיר לאדען העפליך איין די ג' קליענטקעס צו בעזיכטיגען אונזערע נייעסטע מאדעלען און סארטען אהן קויפס-צוואנג.

דאמען-אפטיילונג:		הערען-אפטיילונג:		קינדער-אפטיילונג:	
וועש	פון 1.50 זל.	שקארפעטען	פון 1.35 זל.	שטרימפ	פון 1.75 זל.
שטרימפ	„ 2.75 „	הענדשקעס א. אז. וו.	„ 3.10 „	הענדשקעס א. אז. וו.	„ 2.30 „
הענדשקעס א. אז. וו.	„ 2.05 „				

„PAW"

דעטייל-פערקויף

פיעטריקאווער 154

Dr. med. G. GERSZTAJN

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט

צוריקגעקעהרט

טראגוטא 12, טעל. 175-10.

נעהמט אן פון 11-1 און פון 7-8 אוו. 1741

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענד.

זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בייטאג.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

11 זגערזשער 11

טעלעפאן 134-72

נעמט אן פון 3—4 נאכמ. און פון 7 — 9 אווענד.

Lekarz-dentysta Z. BIELAKOWSKA powróciła.

Kilińskiego 113, róg Nawrot.

winda — telefon 148-27 od g. 10 — 1 i od 4—7.

Samochody i motocykle używane. Kupno, sprzedaż, komis, zamiana.

Agencja-Aotu Gdańska 82 tel. 189 28

קלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

הייגט און פאלגענדע טעג!

מעכטיגע ערָאטישע דראמע, וואס איז אדורכגעגאנגען גאנץ אייראפא מיט'ן גרעסטען טריומף א. נ.:

„איהר בחור'ל"

100-פראצ. קלאנג-רעדעוודיגער פילם אין דער טשעכישער שפראך.

אוין די הויפטראלען:

MAGDA SONJA און דער 8-יעהר. ג"ר **JAŚ FEHER** איהר זוהן, און **JAROSŁAW KOCJAN** בערימט. טשעכ. פידעל-שפילער

נעכסטער פראגראם: **RIO RITA**

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א געוועלב מיט א שטוב און א קוך, פלאץ-ריימאנטא איז פרייזווירדיג צו פערמיטען. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט ביי פאפירמאן.

עס איז נויטיג

אנ'ערשטקלאסיגער ווארשאווער פעדאליסט קען ארבייטען אויף אלע קאנסטרוקציעס, פעניקסען, וויקטאריעס און אמעריקאנקעס זוכט א פאסטען נעגען א מינימאלען געהאלט. אפערטען אין אד-מיניסטראציע.

נויטיג א פריליין צו נייען אקרענטקאווע דאמען-וועש ווי אויך א לערן-מעדעל צעגעלניאנא 4, וו. 12,

פערשידענעס

א שותף מיט 2000 זל. זוך איך צו א גוט איינגעפיהרט האנדעלס-ביורא מיט א גרויס פערי-דינסט. אפערטען אין אדמינ. אונטער „א שותף".

ענטשולדיגונג. כ'בעט ענטשולדיגונג ביי פרל. מאניא דושאלאווסקא און ביי פאמיליע ראזענבלום

י. קרובסא, זאוויצא 26

לאקאלען

א פראנטאווע צימער פאר 2 יונגעלייט אדער פריליינס איבערצוגעבען אין דער געגענד פון צעגעלניאנא וושכאדניא. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע. 7655

וואוינונגען צו פערמיטען, איינצעלנע שטובען אויף פראנצישקאנער גאס. צו ערפאהרען מרדכי גבאי'ס גאס 9, ביי צוקערמאן.

Jeden pokój dla jednej lub 2-ch panienek do oddania. Pomorska 73, Fuks. Do obejrzania od 2—4 po poł.

צו דיגגען און פערדינגען פערשידענע וואוי-נונגען אין אלטע און אין נייע היזער מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויף מאנאטליכע דירה-געלד. גע וועלבער, געשעפטס- און פאבריקס-לאקאלען. מעב-לירטע צימערען, היזער, ווילעס, פלעצער פון פער-שידענע פרייזען. יעדער קויפט און פערקויפט. נאר דורך דער ביורא „לאקום", וואס ערלעדיגט פינקטליך און סאליד. אינהאבער יוסף קארמעסער און קאמפ. אינפארמאציעס אהן בעלוינונג, פיעטריקאווער 62, פראנט 2. שטאק, טעל. 15-166 טעטיג פון 8 פריה ביז 8 אווענד. 7898

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערען-, נאז-, האלז-און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2 — 3

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 40-159

נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 9-1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. R. ZALCWASSER

כירורג

ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32

עמפפאנגס-שעה'ן 8 — 10, 12 — 2 און 5 — 8, זונטאג אין יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל מעפפאנגט פון 4-7 נאכמיטאג.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים אויף דער פראווינץ 6—6 א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער ווייס 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . . . 4 .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . . . 8 .
פאר מילימעטער-שורה: ...
איבער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.